

Krešimir Bartaković

HIŽA
BARTAKOVIĆ

OD RODA UTIŠENIĆA IZ PLEMENA MOGOROVIĆA

KOMPILACIJA POVIJESNIH PODATAKA

Zagreb, 2022.

Autor: Bartaković, Krešimir
Mjesto izdanja: Zagreb
Godina: 2022
Izdavač: Bartaković, Krešimir
Naklada: 120

CIP zapis je dostupan u računalnome katalogu Nacionalne i sveučilišne
knjižnice u Zagrebu pod brojem 001137572.
ISBN 978-953-49958-1-5

Sadržaj

Predgovor	5
O crkvenim matičnim knjigama.	6
O Pacta Conventa (dogovor)	7
O Vojnoj krajini	8
Podrijetlo prezimena Bartaković	10
Povijest plemena Mogorovića	11
Grbovi plemića Mogorovića	12
O gradu Počitelju i Kukliću	13
Gašpar Bartaković od Kuklića	14
Zbornik plemstva i o utvrđi Turen	15
Markušići	17
Regeste koje spominju Gašpara Bartakovića	19
Juraj Bartaković	25
Ivan Bartaković od Kis-Appony	31
Likovi hrvatskog podrijetla u povijesti Slovačke i Mađarske	32
Slovački tekst o slovačkom Gašparu Bartakoviću	36
Plemići Nikola i Bariša Bartaković	42
Uniforme Hrvatske lake konjice	44
Popis banova u 16. st	45
O kaštelu Kamičak	46
O recentnim Bartakovićima	54
Povijesne vojne karte	55
Iz hrvatskog prezimenika	59
Osobna imena Bartakovića u Hrvatskoj	60
Vrela	61

Predgovor

Slučajno su mi pred desetak godina došle na restauriranje knjige *Monumenta Habsburgica* i *Povijesni zapisi plemenite općine Turopolje* našeg povjesničara Emilija Laszowskog.

Zapazio sam moje prezime u otisnutim registima starih hrvatskih listina i to me potaknulo da krenem istraživati. Nastavio sam povezanom građom o plemenu Mogorovića i njihovom rodu Utješinovića (Utišenići). Daljnje istraživanje me odvelo u arhive do izvornika starih hrvatskih listina i crkvenih matičnih knjiga. Našao sam da postoje i popisi kraljevskog poreza iz 15. i 16. st. Ta me građa odvela do još nekoliko knjiga povijesne prigodne tematike te na danas nezaobilazni internet, koji mi je otvorio još podataka i zanimljivih, više stoljeća starih vojnih karata relevantnog područja. Internet mi je olakšao uvid u našu slovačku, odnosno ugarsku granu i u neke recentne i povijesne podatke na drugim kontinentima. Razgledao sam locirana povijesna mjesta, provjeravao podatke i utrošio mnogo vremena na sve navedeno. Uvidjeh da sam postao pasionirani istraživač. Prikupio sam neočekivanu količinu informacija. Shvatio sam da bi bilo korisno za moguće druge istraživače kompilirati tu građu na jednom mjestu, odnosno na papiru i još dostupnijem internetu. Korigirao sam i prvotni Googleov engleski prijevod za potrebe tiskanja dvojezičnog izdanje ove kompilacije podataka o kući Bartaković. Spreman sam zainteresiranima omogućiti pristup digitaliziranom dijelu crkvenih matičnih knjiga koji posjedujem. Isto vrijedi i za ovu knjigu. Rado ću od svakoga prihvatiti dodatne pojedinosti i moguće ispravke.

Moja e-mail adresa je: bartakovic.zg@gmail.com

Autor

O crkvenim matičnim knjigama

Vođenje crkvenih matičnih knjiga rođenih i vjenčanih u Katoličkoj Crkvi propisano je Tridentskim saborom (1545. - 1563.), a Rimskom obrednom knjigom iz 1614. g. je, pored tih knjiga, propisano također i vođenje matičnih knjiga umrlih i neka vrsta popisa stanovništva (Status Animarum).

U kontinentalnoj Hrvatskoj matične su knjige uvijek vodile vjerske zajednice, a reformama Josipa II. 1784. g. postale su službeni državni registri. Od 1806. g. u Dalmaciji je vođenje državnih matica bilo u nadležnosti općinskih načelnika, što u praksi nije uvijek bilo moguće. Od 1817. g. u Dalmaciji se rješava pitanje matičnih knjiga na isti način kao i u kontinentalnoj Hrvatskoj.

Godine 1946. Zakonom o matičnim knjigama vlada je uvela matične knjige, a 1948. g. država je silom zakona oduzela crkvene matične knjige iz župnih ureda. Matične knjige starije od 1860. g. predane su u državni arhiv. Novije knjige preuzele su mjesne općine. To je zbog njihove vjerodostojnosti, ali i činjenice da su ponekad u kontinuitetu dostupne za razdoblje do 17., a u nekim slučajevima i 16. st. Crkvene matične knjige danas su posebno vrijedan izvor za proučavanje obiteljske povijesti. Stare matične knjige sustavno su mikrofilmirane u Središnjem fotolaboratoriju Hrvatskog državnog arhiva, a radi bolje zaštite i dostupnosti istih, mikrofilmovi su digitalizirani. Potom su vraćene Crkvi koja je osnovala svoj javni arhiv kao odjel Hrvatskog državnog arhiva pod nazivom „Kaptolski arhiv“. Najstarije matične knjige su na starijem papiru koji je otporniji i kvalitetniji od novijeg papira, no još nisu mikrofilmirane i digitalizirane. Matične knjige mogu se pretraživati prema mjestu vođenja, prema mjestu i vremenu, kao i prema vrsti (rođenih, vjenčanih ili umrlih) te prema religijskoj pripadnosti. Digitalizirane knjige mogu se pretraživati i na webu, jer ih je otkupila i postavila mormonska Crkva iz Amerike. Pristup se plaća.

O Pacta Conventa (dogovor)

1102. g. jedna je od onih g. u hrvatskoj povijesti koja se često naziva prijelomnom i čija se važnost ističe do danas. Nakon smrti kralja Zvonimira 1089. g. i kratkotrajne vladavine kralja Stjepana II., završena je trostoljetna vladavina hrvatske dinastije Trpimirovića. U Biogradu (Dalmacija) ugarski knez Koloman okrunjen je za kralja Hrvatske i Dalmacije.

Iako je smjena dinastija u srednjovjekovnoj Europi bila dio općih i zajedničkih društvenih zbivanja, u to je vrijeme Hrvatsko Kraljevstvo doživjelo dinamičnu promjenu. Ovo razdoblje hrvatske povijesti stoljećima se doživljavalo kao vrlo dramatično. U tom razdoblju (1102. g.) sklopljen je ugovor „Pacta Conventa“ između ugarskoga kralja Kolomana i hrvatskoga plemstva. Ovim ugovorom Koloman je ustanovljen i za hrvatskoga kralja. Najstariji rukopis Pacta Conventa potječe iz 14. st. Nalazi se na kraju tzv. „Trogirskog rukopisa“ arhiđakona Tomaša (1200. - 1268. g.) kao poseban dodatak umetnut nakon kroničareve smrti. Ponekad se naziva i „Appendicula“ (dodatak), dokument koji se u starijoj historiografiji često tumači kao državnopravni ugovor između Ugarske i Hrvatske.

Pacta Conventa potpisali su kralj Koloman i poglavari dvanaest hrvatskih plemićkih plemena. S Pacta Conventa kralj je zajamčio njihove posjede i oslobodio ih plaćanja poreza, a oni su se zauzvrat obvezali na obranu granica Kraljevstva.

O vojnoj krajini

Vojnu krajinu kao vojno obrambenog sustava protiv prodora Osmanlija počinje ustrojavati hrvatsko-ugarski kralj Matija Korvin osnivanjem Jajačke i Srebreničke banovine 1463. i Senjske kapetanije 1469. godine. Oko 1480. godine čitav ovaj sustav naziva se Granica ili Krajina (confinia). Godine 1527. osnovana je Bihaćka kapetanija.

Sredinom 16. stoljeća počinju se razlikovati dvije krajine:

Slavonska krajina između Drave i Kupe s Koprivničkom, Križevačkom i Ivaničkom kapetanijom i

Hrvatska krajina između Kupe i mora s Ogulinskom, Hrastovičkom, Senjskom i Bihaćkom kapetanijom.

Od 1568. godine Hrvatska i Slavonska krajina dobivaju samostalne zapovjednike.

Od 1578. do 1750. godine Vojna je krajina pod zapovjedništvom Ratnog vijeća u Grazu (Grazer Hofkriegsrat) Od 1705. Ratno vijeće u Grazu podređeno je Dvorskom ratnom vijeću u Beču, a od 1750., pretvaranjem Gradačkog ratnog vijeća u generalkomandu Unutrašnjoaustrijskih zemalja Dvorsko ratno vijeće u Beču postaje neposredno nadređeno generalkomandama Vojne krajine.

Od 1630. godine potvrđivanjem Statuta Valachorum počinje pretvaranje Vojne krajine u poseban teritorij izvan jurisdikcije hrvatskog sabora i bana. Tzv. Dugim ratom 1683.-1699. oslobođeni su dijelovi Hrvatske i Slavonije i otklonjena je ozbiljnija opasnost od turskih prodora. U vrijeme vladavine Marije Terezije, a u skladu s novom državnom politikom, provodi se reorganizacija Vojne krajine, i to: Slavonske krajine - 1737., 1747., 1753. godine, Varaždinskog generalata - 1737. godine, Karlovačkog generalata - 1746. godine i Banske krajine - 1749/1750. godine.

Karlovački generalat/ generalkomanda 17. st. - 1786.

Početak 17. stoljeća hrvatska krajina počinje se nazivati generalat. Oslobođenjem Like i Krbave i pripajanjem Karlovačkom generalatu 1712. godine, ovaj generalat postaje najveći na području Vojne krajine. Nakon reorganizacije sredinom 18. stoljeća Generalat je teritorijalno podijeljen na četiri graničarske pješačke pukovnije: **Lička broj 1 (Gospić), Otočka broj 2, Ogulinska broj 3, Slunjska broj 4.** Od 1786. godine u Karlovcu se nalazi sjedište Ujedinjene Varaždinsko-karlovačke generalkomande. U Karlovcu je zapovjedništvo jedne od četiri hrvatske brigade, kao i zapovjedništvo kopnene pogranične službe (Cordoncommando).

Varaždinski generalat/generalkomanda 1630. - 1783.

Područje Koprivničke, Križevačke i Ivaničke kapetanije 1630. godine organizirano je u poseban teritorij pod zapovjedništvom generala sa sjedištem u Varaždinu. U Varaždinskom generalatu osnovane su 1746. godine dvije graničarske pješačke pukovnije: **Varaždinsko-križevačka broj 5 i Varaždinsko-durdevačka broj 6.** sa zapovjedništvom u Bjelovaru.

Oslobađanjem velikog teritorija u Slavoniji u tzv. Dugom ratu, 1683.-1699 opada važnost Varaždinskog generalata u vojno-obrambenom pogledu. stoga je 1783. godine ujedinen na kratko s Banskim generalatom, a 1786. godine s Karlovačkim s kojim ujedinen djeluje sve do 1848. godine kada se ukidaju svi generalati i osniva se jedinstveno Hrvatsko-slavonsko zapovjedništvo u Zagrebu.

Banska krajina/generalkomanda 1704. - 1783. 1790. - 1823.

Područje između Karlovca i Ivanića tzv. Petrinjska ili Pokupska krajina nalazila se pod jurisdikcijom bana i Sabora. Nakon Karlovačkog mira 1699. godine na oslobođenom području između Kupe i Une ustrojene su Kostajnička, Glinska, Zrinska i Jasenovačka kapetanija. Godine 1704. Dvorsko ratno vijeće u Beču i službeno je priznalo bana kao vrhovnog vojnog zapovjednika na ovom području, te se od tog vremena ovaj dio Krajine naziva Banska krajina. Regulacijom Vojne krajine sredinom 18. stoljeća Banska krajina je podijeljena na dvije graničarske pješačke pukovnije: **Prva banska br. 10** (Glina) i **Druga banska broj 11** (Petrinja). Banska generalkomanda se, na kratko, od 1783. do 1790. godine ujediniła s Varaždinskom generalkomandom, da bi se 1823. godine definitivno ujediniła u Ujedinjenu Bansko-varaždinsko-karlovačku generalkomandu sa sjedištem u Zagrebu

Godine 1848. u osobi bana Josipa Jelačića ujedinjena je Slavonska s Ujedinjenom bansko-varaždinsko-karlovačkom generalkomandom. U studenom 1849. u Austrijskoj monarhiji uspostavljaju se Zemaljska vojna zapovjedništva. Slijedeće, 1850. godine i formalno su Slavonska (osim Petrovaradinske pukovnije) i Ujedinjena generalkomanda stavljene pod zajedničko zapovjedništvo Hrvatsko-slavonskog zemaljskog zapovjedništva (Croatisch-Slawonische-Landes-Militär-Commandu) u Zagrebu.

Unutarnji ustroj generalkomandi

Generalkomande Vojne krajine 1766. godine podijeljene su u tri odjela: **Politički odjel** (Politisches Departement) bavio se pitanjima prosvjete, poljodjelstva, obrta, trgovine i policije. **Gospodarski odjel** (Ökonomisches Departement) bavio se novčanim i računskim poslovima, popisivanjem stanovništva, građevinarstvom, šumarstvom te korištenjem rabote, **Pravosudni odjel** (Justiz Departement) bavio se pravnim poslovima.

Od 1808. godine svaka generalkomanda dobiva još **Vojni odjel** (Militär Departement) koji se isključivo bavio vojnim poslovima i **Opskrbni odjel** (Verpflegs Departement) koji se brinuo o opskrbi garnizonskih, linijskih postrojbi odnosno opskrbom krajišnika koji su bili u službi.

Karlovačko-varaždinska generalkomanda imala je i Delegirani vojni sud (Judicum delegatum militare), a od 1807. godine i Vojni apelacijski sud (Militär Appelations Gericht). Od 1808. godine svaka generalkomanda dobiva još i **Ratnu blagajnu** (Kriegs Kasse).

Podrijetlo prezimena Bartaković

Pozivajući se na povijesne izvore, (stare listine i knjige), dvanaest hrvatskih plemena stiglo je u 7. st. sa sjevera na zapadni Balkan (današnja Bosna i Hrvatska). Brojnija i moćnija od tih plemićka plemena bili su: Šubići, Kačići, Mogorovići, Gusići, Lapčani (Lapac kod grada Nina). Sva su se plemena razgranala vremenom u rodove, a potom u hiže. Primjerice, rodovi i hiže Budiselića, Babonožca, Bartakovića, Disislavića, Draškovića, Malića, Sliškovića, Tolimirovića, Utišenovića itd. pripadaju plemenu Mogorovića. Utišenić ili Utišenović (danas uobičajeno Utješinović) potomci su sina **Matije Mogorovića, Utišena** (Utissen, lat.). (Na ikavskom dijalektu Utissen/Utišen znači utješeni.) Početkom 16. st., potomci **Bartaka Utješinovića** od Kamička (B. Utissenych de Kamychak, Utissenych/latinski, Utišenić/ikavski.) plemići Joannes/Ivan, Gasparus/Gašpar i Georgius/Juraj, bili su prvi nositelji (patronim) prezimena **Bartak-ović**. Znači, Bartak Utješinović rodonačelnik je svih **Bartakovića** (Bartaković, Bartakovič, Bartakovich, Bartakovics, Bartakovic, Barthakowych, Bartakovicz) u cijelom svijetu. Bartak je bio stric biskupa, kardinala i kraljevskog namjesnika hrvatsko-ugarskoga kralja Ivana Zapolje, slavnog Jurja Utišenića, (Georgius Utissenych), poznatog kao brat Georgius ili fra Martinusius ili Georgi Martinuzzi. Fratrov otac, knez Grgur, bio je Bartakov brat. Fratrova majka bila je princeza Ana Martinušević (Martinuzzi). Plemić Bartak Utješinović, kako je gore spomenuto, imao je tri odrasla sina: Gašpara/Gaspar, Ivana/Joannes i Jurja/Georgi. Dakle, prvi povijesni dokumentirani podaci o porijeklu hiže Bartakovića započinju s **Mogorovićima** (Mogorouich, Mogorouig, Mogorouikius ili Nobiles Mogorovichii), kojima Bartakovići nedvojbeno pripadaju. Mogorovići, jedno od dvanaest starohrvatskih plemena spominju se u Pacta Conventa početkom 12. st. Ime Mogorović danas se očuvalo toponimski u selu Mogorović kod Gospića (srednjovjekovni Kasseg) u Ličkoj županiji, kod Biograda u sjevernoj Dalmaciji (kameni natpisi i listine), u Istri, u varijanti Mogorić u Humu na Sutli i Rusnici, u austrijskom Gradišću itd., kamo se migracijama proširilo.

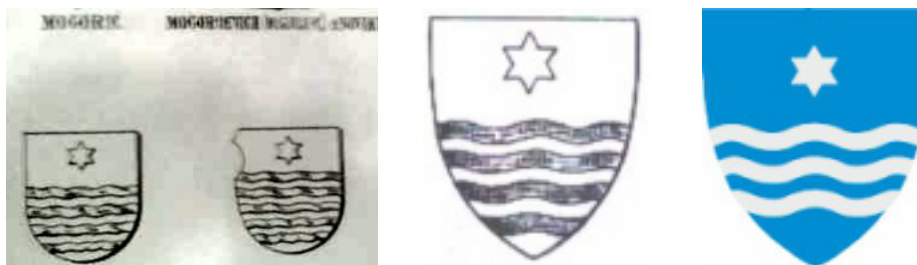
Povijest plemena Mogorovića

U najstarijim izvorima (12. - 13. st.) pleme Mogorovića spominje se u dalmatinskom Biogradu 1069. g. (v. Zavičajni muzej u Biogradu), te u zaleđu Zadra odakle su se mnogi doselili na područje Ličke županije nakon provale Tatara u Hrvatsku 1242. g. Na području Like pleme Mogorovića podijelilo se na dvije glavne grane: Tolimiroviće i Disislaviće. Godine 1263. hrvatsko-ugarski kralj Bela IV. (1235. - 1270.) darovao je Petru Tolimiroviću zemljišne posjede u zamjenu za grad Počitelj, a 1349. g. Tolimirovići su prodali većinu svojih posjeda rodu Disislavića. Pred kraj 16. st. na području Like živjelo je oko 3 500 duša Mogorovića u selima: Bišići, Čahovići ili Čehovići, Crna Vas, Dugošani, Gaćezezi, Grvozdica, Kasezi, Kuklići, Lučani, Marinci, Podslun, Radina Vas, Ribnik, Sebidraža, Skurina, Stinice, Telić Selo, Vrhovljani, Zabrdno, Zahumići i Zazično. U Lici je pleme Mogorovića imalo svoj plemićki sud za vlastelu na čelu sa „županom (španom) plemića Mogorovića u Lici, i pet sudaca i dva činovnika“. Oni su također vladali plemenom. Prema predaji, u vrijeme ugarskog kralja Kolomana 1102. g., među županima ovog plemena bio je Petar Tolimirović. Tijekom 16. i 17. st. Mogorovići su podijeljeni u petnaest ogranaka (rodova), od kojih su najznačajniji: Berislavići, Novakovići, Draškovići, Hlapčevići i Utišenići. Hrvatski povjesničar Vjekoslav Klaić (1849. - 1928.) spominje još neke obitelji iz plemena Mogorovića koje se spominju u zapisima od 1490. do 1515. g.: Babić, Babonožić, Budišić, Dudulović, Gonešić, Jakovlić, Juričić, Jurislavić, Kobasić, Korlatović, Lapušić, Lovrenčić, Malić, Mihalić, Milječić, Miserić, Mitarinić, Mogorić, Nelković, Orlovčić, Paladinić, Petričević-Hreljci, Piričić, Plišković, Podknežinić, Požarić, Pribislavić, Radčić (ili Račić), Radmančić, Skoblić, Sladojević, Slavković, Sliković, Sopčić ili Sobčić, Srepković, Sučić (ili Sudčić), Surotvić, Tomašić, Tvrtković, Vidović, Vitosavić, Vučić, Zoranić, Zdralić, Zdrubač i neki drugi. Mnogi rodovi plemena Mogorovića sudjelovali su u obrani od Turaka početkom 16. st. Nakon osvajanja Like od strane Turaka Osmanlija 1528. g., Mogorovići su raseljeni u različite krajeve. Dio plemena otišao je do rijeke Kupe, dio se nastanio u blizini Karlovca i Jastrebarskog, a dio je otišao na područje današnje Slovenije (Kočevje), te u Hrvatsko zagorje (Hum na Sutli i Rusnica) i dalje u Gradišće u selima Mali Borištof (Kleinwarasdorf), Cindorf (Siegendorf) i Trajštof (Trausdorf) u Austriji, te Plajgor (Olmod) u Mađarskoj kao i u sjevernu Ugarsku (današnja Slovačka).

Grbovi plemića Mogorovića

Prema istraživanju povjesničara Emilija Laszowskog, pleme Mogorovića, kao i pripadnici drugih plemićkih plemena, posjedovalo je svoje grbove. Prema kazivanju povjesničara pl. Ivana Bojinčića pronađeni su grbovi plemena Mogorovića, Lapčana i Gusića. Kod Mogorovića ih nalazimo na pečatnom prstenu pojedinih pripadnika plemena ili na kamenim građevinama. Na ispravi Tome Mogorića iz 1490. g. vidimo pečat koji se sastoji od osmerokrakog izduženog štita, a unutar njega nalaze se četiri poprečno valovite grede iznad kojih stoji šesterokraka zvijezda. Na staroj glagoljskoj ispravi od 3. srpnja 1499. g. koja se čuva u arhivu Hrvatske akademije, vide se pečati: knezovi Andrija Kobasić, Grgur Nelković (sudac plemićkog suda), Grgur Sopković od roda Jurislavića, Jakov Racić od roda Vučića. Tu su i pečati s grbovima obitelji Petričević-Hreljac iz 1599.g. , Babonosić, Juraj Babonosić iz 1622. i Baltazar Babonosić iz 1646. Grbovi su pronađeni na kamenu, kao npr. u gradu Senju (štit s pet križnih greda i šesterokraka zvijezda iznad njih), te na nadgrobnom spomeniku Martina Mogorića u župnoj crkvi u Mariji Gorici pored grada Zaprešića.

Jedna od varijanti grba Mogorovića je rekonstrukcija grba na temelju otiska pečatnog prstena Jurja (Georgi) Bartakovića od Kamička (plavi).

Nekoliko varijanti grbova Mogorovića

O gradu Počitelju i Kukljiću (Kuklič, Kwklych)

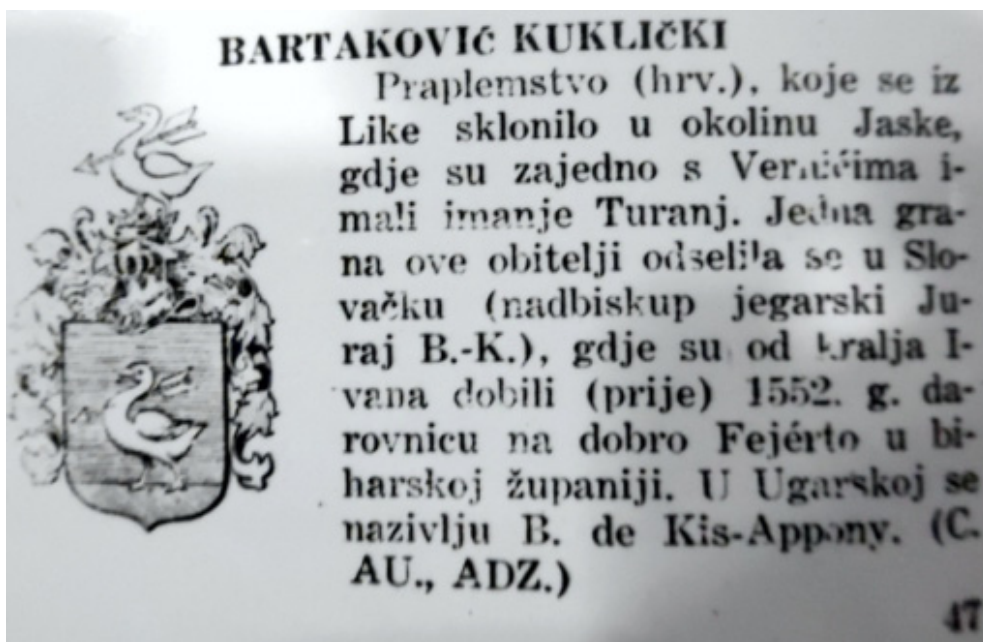
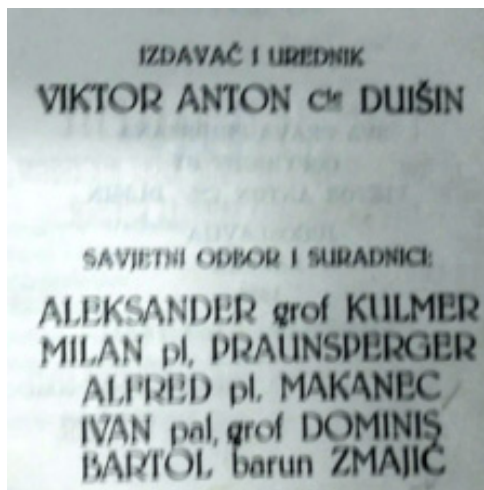
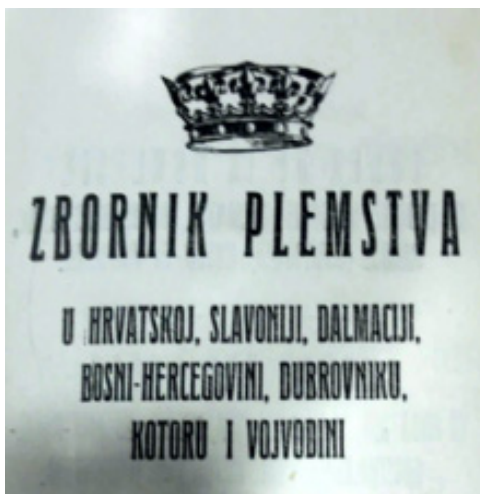
Jugozapadno od današnjeg napuštenog zaseoka Vuksan kod Medaka u Lici, istočno od grada Gospića, nalazi se brdo prekriveno ostatcima srednjovjekovnog grada Počitelja (Pochitel). Jedna od najstarijih poznatih isprava na starohrvatskoj kurzivnoj glagoljici potječe iz tog grada i napisana je 15. kolovoza 1393. g., a izdali su je Tomaš i Butko, knezovi krbavski, lički i baški (Karlobaški). Počitelj je bio poznato mjesto srednjovjekovne Like. Poznato je da je kralj Bela IV. svoj posjed u Lici zamijenio ovim gradom Petra Tolimirovića. Za grad Počitelj kralj je dao sela Kaseg (današnji Gospić), Sičevo, Grebenar i Brotnjan. (Iz kasnijeg dokumenta saznajemo da su u Kasegu živjele obitelji Mogorovića; Korin, Vidas, Prohočić, Ljutić i Lukšić.) Grad Počitelj sastojao se od dva kata izgrađena na brežuljku pod Velebitom. S obzirom na to da je jako urušen, danas prvi kat ima visinu od 80 cm, a ulaz je sa sjeverne strane. Zidovi drugog kata su različite debljine. Dimenzije utvrde su 12,25 x 8,8 m, a debljina zida je 146 cm. Počitelj je bio središnji plemenski grad cijele Ličke županije. Pod gradom je razvijeno predgrađe u kojem su živjeli gradski trgovci i zanatlije. Stanovnici su imali kuće i u obližnjim selima. Jugoistočno Počitelja nalazio se Kuklič, selo u kojem su također živjeli potomci Mogorovića. Uz rijeku Liku stajala je plemenska utvrda Kukličana. Tu danas žive ostaci koloniziranih Srba: obitelji Vuletića, Mladjanovića, Grbića i Potrebića. Među ostalim Mogorovićima tu su i Bartakovići imali velike posjede, koji su im pripali nasljednom diobom Utješinovića.

Gašpar Bartaković / barun Gaspar Barthakowych de Kwklych

Svi hrvatski Bartakovići zasigurno su njegovi potomci. Svi današnji hrvatski Bartakovići podrijetlom su sa Žumberka. Gašpar se sa svog (Utješinovičkog) posjeda Kuklić kod Gospića u istočnoj Lici preselio u Središnju Hrvatsku zbog provale Turaka u Ličkoj županiji. Kupio je ili dobio na dar od grofa Nikole Zrinskog zemljišni posjed kod sela Wolawya Superior. Danas je to selo Draga Svetojanska u blizini Jastrebarskog. U starim kraljevskim poreznim zapisima piše da je prethodni posjednik tog imanja bio ondašnji podban (kasnije ban Nikola Šubić Zrinski). Plemena Šubići, Lapčani, Kačići, Gusići i Mogorovići živjela su uglavnom u županijama Dalmacije i Like, teritorijalno isprepletena stoljećima, pa su si često pomagala (ali i svađala se). Gašpar Bartaković, te kasnije njegovi sinovi Bariša i Nikola, upisani su kao vlasnici većih zemljišnih posjeda na području Jastrebarskog i Samobora, u Konščici, Domagovićima i Volavju (Wolawya), što se vidi iz knjige kraljevskih poreza i drugih izvora. Gašpar je kao vazalni plemić bio osoba od povjerenja bana (potkralja) Ivana Karlovića / Iohannesa Torquatusa (iz plemena Gusića), a kasnije i sljedećeg bana, Nikole Zrinskog iz plemena Šubića. Barun Gaspar Barthakowych de Kwklych zastupao je interese bana i i Hrvatskoga sabora pred habsburškim kraljem Ferdinandom i carem Karlom u Beču, te njihovim vojskovođom, vojvodom Johannesom Katzianerom u Grazu. Gašpar je služio i kao pregovarač s Turcima Osmanlijama. Iz regista se vidi i da je jednom bio u sporu s groficom Marijom Frankopan. Ona nije platila obećani novac za selo (naravno s kmetovima-op.a.) pa je Gašpar u ovom slučaju tražio pravdu od kralja. Gašpar je vjerojatno umro u starosti oko 1573. g., kad se dogodila Velika seljačka buna Matije Gupca.

Preslike iz knjige povjesničara V. A. Duišina:

Spomenuti baruni Vernići su se kasnije izmjestili u Vinodol (trgovina solju), a Bartakovići, Gašparovi sinovi Bariša i Nikola, izgledno devet kilometara zračne linije dalje, u Markušiće na Žumberku. Nedvojbeno zbog osiromašenja, jer su im plemićki posjedi stradali u Seljačkoj buni (Matije Gupca), što se vidi u poreznim knjigama.

Godine 1592. Turci su u pljačkaškom pohodu na područje Jaske i Sv. Jane do kraja uništili njihove posjede, a vladale su i teške godine nerodice zbog klimatskih poremećaja. U knjizi kraljevskog poreza za 1592. g. plaćaju porez na samo još pola „dima“. Presudno je za njihovo povlačenje dublje u Žumberak vjerojatno bilo da na Žumberku, kao području Vojne krajine i novostvorenog Karlovačkog generalata, nije bilo poreza, ali je bila obavezna vojna služba. Tih godina poslije spomenutih razaranja Bartakovići nestaju iz kraljevskih poreznih knjiga i pojavljuju se stotinjak godina kasnije u žumberačkim crkvenim matičnim knjigama koje su se počele voditi, gdje se spominju i kao pripadnici Hrvatske lake konjice (husari). Očito se nastavilo živjeti od vojne službe i posjeda, a bez poreza. U kasnijim matičnim knjigama razaznaju se dvije grupe hrvatskih Bartakovića s kućnog broja 1 i kućnog broja 2, izvjesno potomci dvojice braće, Nikole i Bariše. Spomenuta (od Duišina) ruina kaštela Turanj (Turen) danas je konzervirana, a locirana je na strateškom mjestu ulaska u kanjon kod Svete Jane. Kontrolirala je cestu za Žumberak i Samoborsko gorje. Wolawya Superior danas je Draga Svetojanska (Sv. Jana kod Jastrebarskog). Koordinate kaštela su: N 45⁰ 43' 25.56", E 15⁰ 35' 19.77" Nakon zadnjih kuća lijevo od ceste za Japetić je putić s putokazom za Turanj. Njegova oveća parcela i danas je u komadu. Koordinate Turnja su: N 45⁰ 43' 25.56", E 15⁰ 35' 19.77"

Ruine kaštela Turanj 2016. g.

Markušići 2016. g., kućni brojevi 1 i 2 u vlasništvu su Bartakovića

Markušići

Markušići se nalaze na nadmorskoj visini od 261 m, smješteni su u mikroregiji Žumberačkog prigorja središnje Hrvatske, 2 km sjeverno mjesta Kostanjevac koje je sjedište općine Žumberak.

2001. g. u selu živi 10 stanovnika u 7 domaćinstava, žena 60%, a muškaraca 40%. U urbaru iz 1830. g. stoji da je to selo s 5 kuća i 93 katolička stanovnika. Dio naselja je i zaselak Bartakovići u kome su bili samo Bartakovići. Manji dio Bartakovića je živio i u Markušićima u užem smislu.

Gospodarska osnova je poljodjelstvo, vinogradarstvo i stočarstvo. Selo je na području od posebne državne skrbi. Poštanski broj je 10455 Kostanjevac, a pozivni 01. Selo pripada Žumberačkoj župi sv. Nikole Biskupa, Jastrebarski dekanat Zagrebačke nadbiskupije.

Pogled sa zidina Turnja prema Jastrebarskom

Od posjeda s utvrdom Turanj do Markušća s novim stalnim boravištem Bartakovića u Žumberku je oko 9 km zračne linije. Po smirivanju obrambenog rata protiv Turaka, dio stanovnika Žumberka postepeno se raseljavao u dolinu u blizini, a poslije ukidanja Vojne krajine još dalje, u obližnje gradove, te potkraj 19. st. u Ameriku i drugdje.

Regeste iz Monumenta historica nobilis communitatis Turopolje, koji spominju Gašpara Bartakovića

544. baro in Kwzegh, Nicolaus Iwryssyth
barones. 180. 182. 186. 188. 198. 200.

468. 470. 473. 474.

barones regni Croatiae. 30.

Barthakowyth de Kwklych, Gaspar.

100. 101. 142. Margaretha uxor Gaspari. 100. 101.

Bartholomaeus filius Petri. 16.

Bathcze, lacus. 272.

Bathyan de, Bachan de, Batthyan de,

Batthyany Christophorus, consil.

reg., magist. pincem., viccbanus. 140. annot. 151. 163. 261. 566.

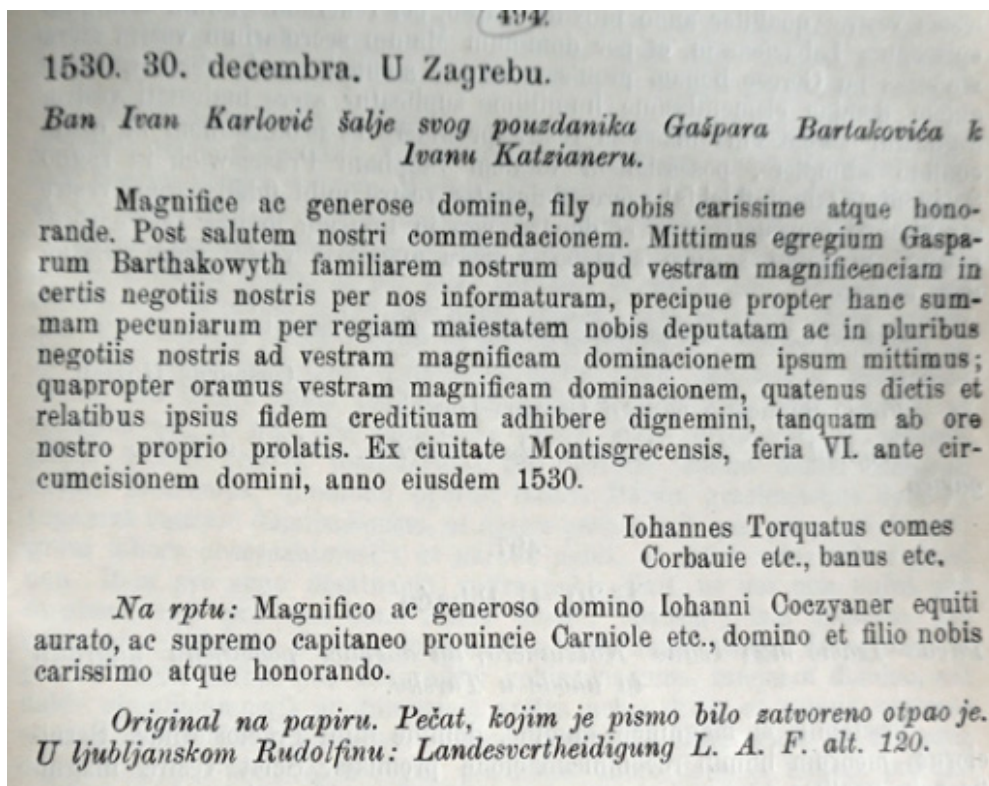
Franciscus, banus 1. 31. 199.— 201. 225. 226. 229. 230. 235. 275.

Bathor de, Andreas, index curiae. 452. 468. 472. Bathze, locus. 272.

Baxyth Nicolaus. 202. 205. 209. 210. 248, 252. Bechyth de Marynnecz, Benedictus. 226. Bedechyth, Bedeczyth (in Rakarye), I Georgius. 124.

Mathias 46. oH. 64. 104.

Regesta 494 iz Slovenskog državnog arhiva u Ljubljani (zbirka Rudolfina):

1530. 3. novembra. U Medvedgradu.

Ban Ivan Karlović šalje k Ivanu Kotzianeru scoga pouzdanika Gaspara Bartakovića te moli, da ga vjerom sasluša.

Magnifice ac generose domine et fili nobis charissime atque hono-
raude. Post salutem ac nostri commendationem. Misimus ad vestram ean-
dem magnificam dominationem hunc nobilem Gasparum Barthakowych
seruitorem nostrum in certis negotiis nostris vestre eidem magnificentie
referendum. Quare rogamus eandem dominationem vestram magnificam,
ut dictis et relatibus eiusdem fidem adhibere velitis creditiuam ac indu-
biam, et quicquid dixerit ex parte nostra, tanquam si oretenus unacum
vestra magnifica dominatione sonantes fuissetus, et eandem dominatio-
nem vestram magnificam bene et feliciter valere optamus. Datum in arce
nostra Medwedwar, feria quinta proxima post festum omnium sanctorum,
anno domini 1530.

Iohannes Torquatus comes Corbaue,
ac regnorum Dalmacie, Croacie
et Selauonie banus etc.

*Na rptu: Magnifico ac generoso domino Iohanni Kaehyaner equiti
aurato ac capitaneo prouinciali Carniole etc., domino et filio nobis cha-
rissimo et honorando.*

*Original na papiru. Pečat na rptu pritisnut. U kr. zem. arhivu
u Zagrebu: Privilegia No. 131.*

Kereselich, Not. prael. 345.—346.

178. 24. juna 1530. U Klokoču. Ban Ivan Karlović preporuča Ivanu Katzianeru Gašpara Bartakovića, koga šalje hrvatski sabor sakupljen Steničnjaku kao svoga pouzdanika kralju Ferdinandu 251

Izvornik prethodne regeste 178 (251) Arhiv Republike Slovenije, Ljubljana:

1530
24/6
Magnifico ac generoso domino et fili nobis carissime ac hono-
ray post salute ac vni commendatione, Notu sit vno magni
nomo gratia qualis celebrata et vni in sthynijsk
prios ac alios domios ac nobiles regnicolaru croat
et ibi deterruamig, ut oportere nobis mittere aliquos mra
os ad cesara vtrum Regiam psums necessitate vris mi
prijsp / et huc eligimus miboy vest gassaru Bartakovijs
vni epistoy in epistoy alomano ibid existoy quoy Regia
vram, m, d, obsequio om sermioru vroy ut cu
volutate vray ac alioru domioy capitaneoy Regie vris
huc dictu gassaru Bartakovijs ad hoc iturum mittere
velitis quia multa habemus negocia tractay apud Ro
giam vtrum cesarum hoc no ut melius possimus pu
vros asuissimis t hucis / et hic gassar velle mo sine vo
lutate ac sumptione vni magni ac alioru duorum capitane
orum Regie vris vllas videri vult / et Regamus vram
magriam ut no minoratur familiaribz pns fallatim in
hoc epistoy Regie vris donec rrueratur ad itta via
ad qua missus fuit / et tang filu vobu optany datus
in klokoču feria sexta infesto natis scti Joannis bapt
1530
Joannes Torquatus coris curbanis ac
Regis Dalmas croat et Felice bang

Magnifico ac generoso domino Johani Pocjya
nri capitane provinciali fivie carinthie et
carniole sumog carnioli z Regis domio et fi
lie nob chazno ac hono

Regesta iz Monumenta Habsburgica I, listina 209:

1529. 7. srpnja, u Lincu.

Kralj Ferdinand nalaže banu Ivanu Karloviću, da kroji pravdu Gašparu Bartakoviću i Blažu Diakoviću glede posjeda, što im je otela Marija Frankopan.

Ferdinandus. Spectabilis et magnifice etc. Expositum est nobis pro parte Casparis Wartakowith et Blasii Diakowith, qualiter villas duas a Bernardino quondam comite de Frangepanibus, titulo pignoris pro 400 ducatis habere debeant, que tamen generosa Maria de Frangepanibus comitissa ipsis, vti asserunt, vi et potencia mediante auferre et occupare velit, nosque propterea humillime requisiti sumus, vt eorundem in hoc indemnitati dementer consulere dignemur, quorum quidem supplicationibus elementer inclinati, fidelitati propterea tue committimus, vt nostro nomine in iis agas et facias, que equitati consona fuerint sicut oportune facere nosti secus non facturus, Datum vt supra.

Prijevod:

Ferdinand.

Uvaženi i uzvišeni itd. (bane Karloviću)

Objašnjeno nam je u ime Gašpara Bartakovića i Blaža Diakovića, kako bi za dva sela nekadašnjeg grofa Bernardina Frankopana naslov trebao imati zalog na 400 dukata, umjesto kojih međutim plemenita grofica Marija Frankopan, kao što kažu, pomoću sile i moći da iskoristi Dvor, želi uzeti ta sela i ponizno nas pitaju zašto smo ih savjetovati u ovom, pa je ipak (sve) postalo nesigurno i loše, te se upućuju vjerno našoj Milosti za brigu, jer oni rade u Naše ime, a zato to daju na priliku i znanje. Datum.

Regesta iz Monumenta Historica Nobilis Communitatis Turopolje, E. La-
szowski:

Kralj Ferdinand šalje dopis banu Zrinskom, posredujući kao viša in-
stanca u sporu nekoliko sudionika. Riječ je o sporu o pravu na srebrne i
zlatne predmete koji su ostali nakon smrti dužnika. Pokojnik je posudio
novac, a prema presudi lokalnog suda svi zahtjevi nisu uzeti u obzir.
Svoj dio traži i Gašpar Bartaković:

82.

Anno 1546. 14. ianuarii. Viennae.

*Ferdinandus I. Hungariae etc. rex, Nicolao comiti Zriniensi,
bano, vicebano etc. committit, ut certas res Michaeli Kissewyth de
Lomnycza, apud Gasparem Barthakowych existentes, via iuris
restitui faciant.*

Ferdinandus divina favente clemencia Romanorum, Hungarie,
Boemie, etc. rex semper Augustus, infans Hispaniarum, archidux
Austrie etc. fidelibus nostris spectabili et magnifico Nicolao comiti

101

Zriniensi, regnorum nostrorum Dalmacie, Croacie et Sclauonie bano, eiusque vicebano, necnon vicecomitibus et iudicibus nobilium comitatus Zagrabienensis salutem et gratiam. Expositum est maiestati nostre in persona fidelis nostri egregii Michaelis Kissewyth¹ de Lomnycza, quomodo tempore exacto ipse exponens certas res suas, videlicet framam deargentatam et inauratam, unum par calcarium argenteorum, cingulum Turcicum zkender dictum, et particulam solidi et puri auri in quantitate digiti, ac novem lapides annulis aptos, egregio quondam Nicolao Soldynaryth, fratri suo, mutuo et restitutionis spe commo-
dasset, preterea nobili domine Margarethe relicte eiusdem olim Nicolai Soldynaryth, nunc vero egregii Gasparis Barthakowyth consorti, fibulas quasdam argenteas deauratas, loriam et galcam commodato dedisset, et cum quodam tempore Turce rupcione facta genitorem ipsius exponens, egregium quondam Gasparem Kissewyth occidissent, consortemque eiusdem exponens captam abduxissent, idemque exponens quesitum eam profectus fuisset, in eius absentia prefata domina Margaretha certas res dicti exponens et consortis eiusdem e domo et curia ipsorum in prefata Lomnycza existenti ademisset, que omnia nunc apud predictum Gasparem Barthakowyth² et prenominatam dominam Margaretham consortem suam esse dicuntur, in quibus quidem rebus prenominatus exponens eiusque consors plusquam sexingentorum florenorum damni acceperunt. Supplicatum itaque est maiestati nostre pro parte eiusdem exponens, ut ei superinde de oportuno iuris remedio providere dignaremur, cuius nos humili supplicatione accepta, fidelitati vestre mandamus firmiter, quantum acceptis presentibus in uno certo et competenti termino, partibus per vos prefigendo, vocatis eisdem vestri in presentiam, causas prescriptas inter easdem secundum deum et eius iusticiam revidere et iuxta vestram iudiciariam deliberacionem debitam exequucioni demandare debeatis et teneamini, secus non facturi. Presentibus perfectis exhibenti restituti. Datum Viennae, decima quarta mensis ianuarii, anno domini millesimo quingentesimo quadragesimo sexto.

Ferdinandus m. p.

Nicolaus Olahus m. p.

Originale chartaceum, subtus appressum est sigillum minus In archivo regnor. C. S. et D. Zagrabiae. N. A. A. z. 1546.

¹ sic. ² sic.

Kralj Fedinand presuđuje u sporu oko vlasništva nad tvrđavom Lukavac. Zainteresirana osoba je ban Nikola Zrinski (Nicolaum de Zrynio). Jedan od svjedoka je barun Gašpar Bartaković:

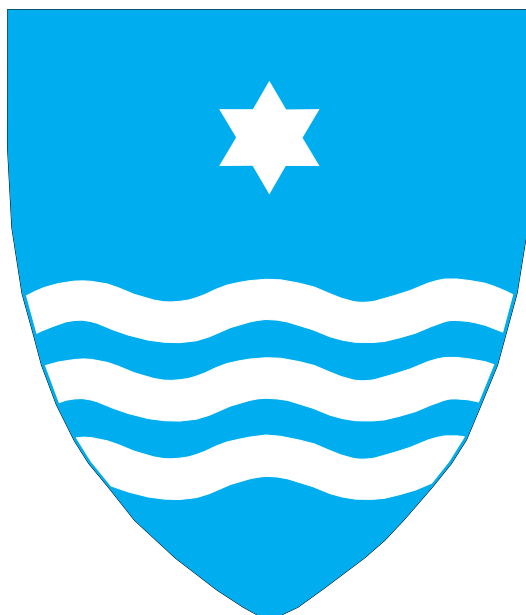
Anno 1549. 4. ianuarii. Viennae.

Ferdinandus L Hungariae etc. rex, Philippo Horwath de Klokoch, ac aliis Piominafim expressis, necnon quibtslibet Zagrabiensis, Crisiensis et Warasdiotsis comitatum hominibus praecipit id in causa inter comitem Nicolaum de Zrynio et nobiles Campi Zagrabiensi dum requisiti fuerint, veritatem dicere debeant.

Ferdinandus divina favente dementia Romanorum, Hungarie, Bohemie etc. rex semper Augustus, infans Hispaniarum, archidux Austrie etc. fidelibus nostris egregiis et nobilibus Philippo Horwath de Klokoch, iudici nobilium comitatus Zagrabiensis, Georgio Beryzlawych de Kys Mlaka, Michaeli Kyssewych de Felsewlompnycza, Georgio Magdalenych de dicta Kys Mlaka, Nicolao et Ioanni Kra-yachych de eadem Kys Mlaka, Simoni Swnych de Hrelych, Ioanni Hrwssoczy de Hrwssowcz, **Gaspari Barthakowych de Kwklych**, Stephano ac Balthasaro et Thome Schytaroczy de Schytarowcz, Ioanni Chemkoczy de Chernkowcz, Thome Anthonych de Marencz, et Blasio Chetertachych de eadem Marencz, ceterisque universis et singulis cuiusvis status et conditionis hominibus in Zagrabiensi ac Oisiensi et Warasdiensi comitatibus ubivis existentibus et commorantibus, qui cum presentibus simul vel divisim requisiti fueritis, salutem et gratiam. Expositum est maiestati nostre pro parte et in partem fidelium nostrorum universitatis nobilium (lampa Zagrabiensis, qualiter superioribus disturbiorum temporibus, post cladem videlicet Mohachensem, in anno scilicet domini, cuius iam vigesima prima vel circiter instaret annualis revolutio*, magnificus olim Ioannes Torquatus, comes C'orbaue, castellum ipsorum nobilium exponentium Lwkawecz vocatum, per eos ac progenitores eorum in possessione ipsorum hereditaria et avita similiter Lwkawecz appellata, in predicto Campo...

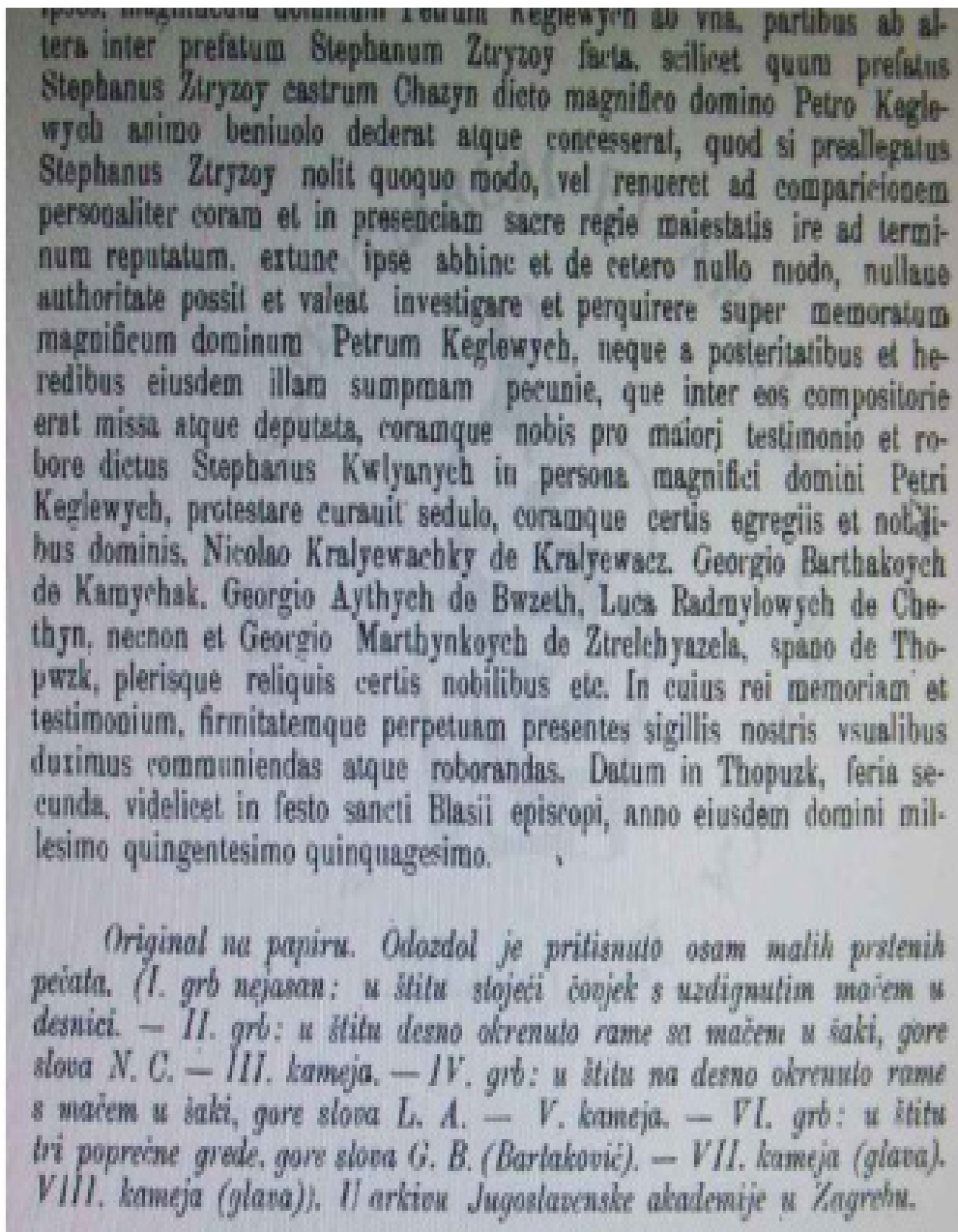
Juraj Bartaković, Georgi Barthakowych de Kamychak

Treći brat Juraj također se, poput Gašpara, skrasio u Centralnoj Hrvatskoj. Kao vazalni plemić vodio je posjede opata i bana, Petra Keglevića-Bužimskog u Topuskom i Turopolju, te kasnije velikaša Franje Tahyja u Donjoj Stubici u Zagorju. Vidljivo je iz nekoliko dokumenata da je bio njihov kaštelan. Po završetku Seljačke bune dobio je od Tahyja kao nagradu Tahyjeve novostečene posjede u Brdovcu. Kasnije se spominje u Selnici kod Stubice u Zagorju drvena kurija Petra Bartakovića, zacijelo njegovog potomka s kojim ta grana izgledno izumire. Sudeći po otisku Jurjevog pečatnjaka, (naredni regesti) on se služio grbom svoga plemena Mogorovića (tri poprečne grede koje predstavljaju rijeke i šestorokraka zvijezda iznad njih). Njegov je grb shodno pečatu izvjesno izgledao ovako:

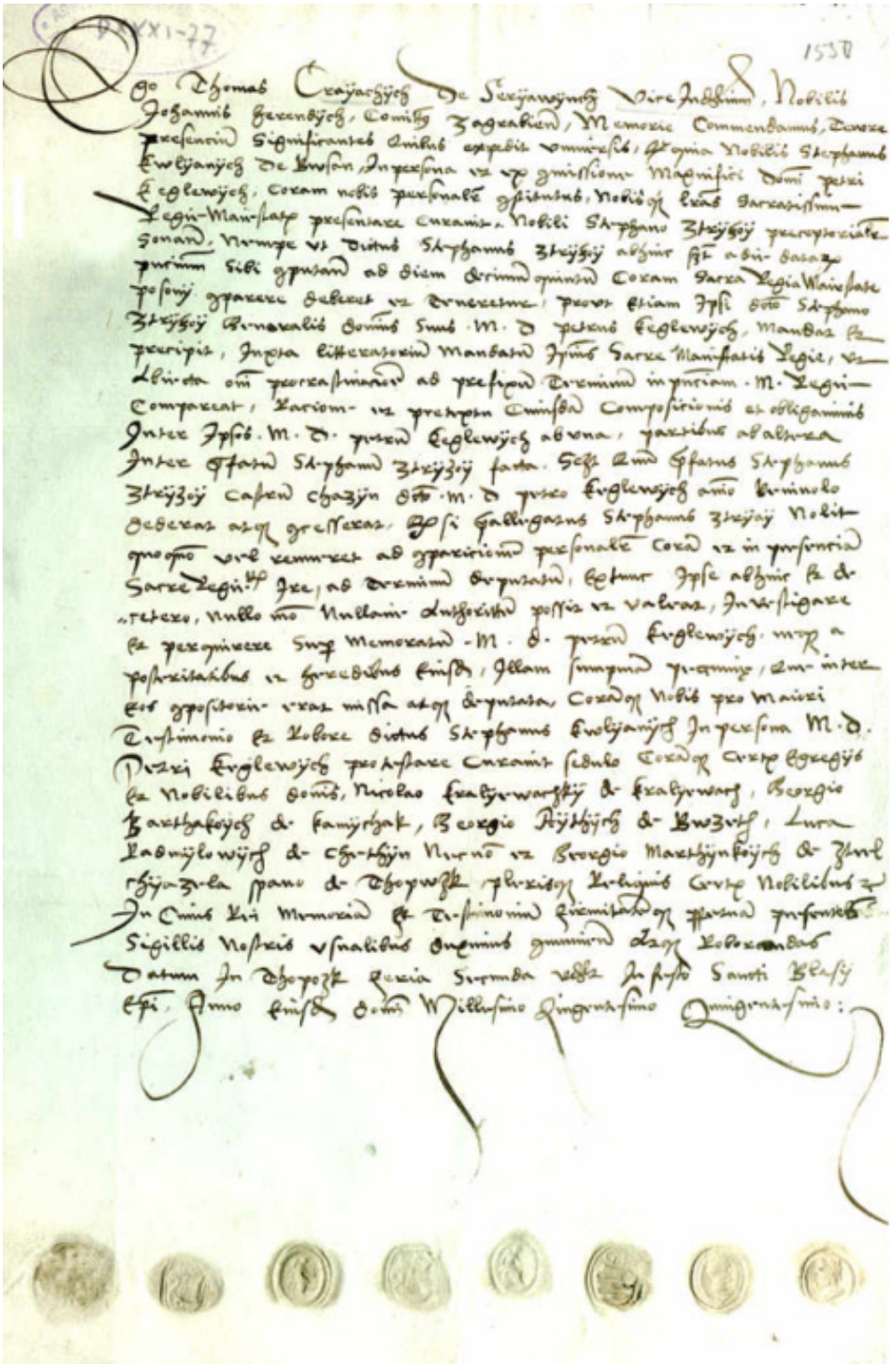

Grb, nobili domini Georgi Barthakowych de Kamychak
od plemena Mogorovića i roda Utješinovića, AD 1520.

Iz regesta Monumenta historica nobilis communitatis Turopolje:

Iznad ovog teksta je preslika regeste, a na narednoj stranici je preslika originalnog dokumenta koji se nalazi u arhivu Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu.

Prijevod teksta prethodnog originala:

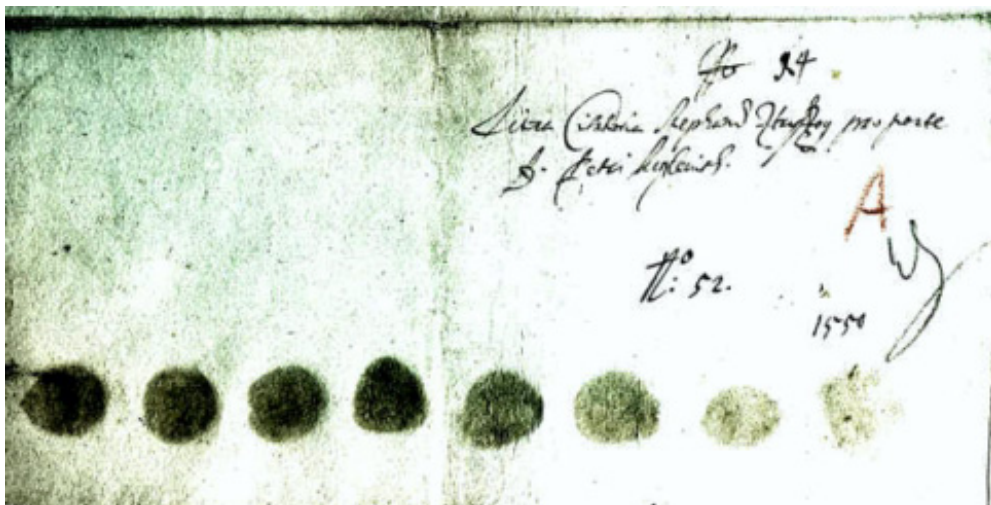
Ja, Toma Krajačić od Serjavinča, zamjenik sudca plemićkog suda, plemenitog Ivana Herendića, Zagrebačkog polja (Turopolja), povjeravam trajnom sjećanju prisutnih i svima kojima je to korisno priopćavam, da je plemeniti Stjepan Kuljanić iz Buzina, osobno i po povjerenstvu uzvišenog gospodina Petra Keglevića, određen preda mnom, i da se pobrinuo pokazati mi pismo presvetoga kraljevskog veličanstva, koje je glasilo osobno na plemenitog Stjepana Strizuju, naime da Stjepan Strizoja od sada, to jest od dana kada ga je primio do petnaestoga dana otkako samom Stjepanu Strizoji njegov gospodar, uzvišeni gospodin Petar Keglević povjerava i zapovijeda, snagom pismenog naloga samoga svetoga kraljevskog veličanstva, da se naime bez ikakva odgađanja u određeno vrijeme, pojavi pred kraljevskim veličanstvom radi izjašnjavanja i svojevrsnog dogovora o obvezama među njima: gospodinom Petrom Keglevićem s jedne strane i s druge strane spomenutim Stjepanom Strizojom, a to zato jer je spomenuti Stjepan Strizoja spomenutom gospodinu Petru Kegleviću dobronamjerno dao i povjerio grad Cazin. Ako spomenuti gospodin Stjepan Strizoja ne bi na neki način htio ili bi odbio osobno doći dati izjavu u prisustvu svetoga kraljevskoga veličanstva u zadanom roku, od tog trenu i ubuduće ni na koji način i nikakvim autoritetom ne bi mogao tražiti i zahtijevati od gore spomenutog gospodina Petra Keglevića kao niti od njegovih potomaka tu svotu novca, koja je među njima obostrano bila dogovorena i utvrđena. Spomenuti gospodin Stjepan Kuljanić se pred nama radi svjedočenja i pravovaljanosti pobrinuo zdušno iskazati ispred osobe uzvišenog Petra Keglevića kao i pred ostalim odličnicima i plemenitom gospodom, Nikolom Kraljevačkim od Kraljevca, **Jurjem Bartakovićem od Kamička**, Jurjem Ajtićem od Buzeta, Lukom Radmilovićem od Cetine kao i Jurjem Martinkovićem od Strelčazeja, županom od Topuskog kao i mnogim drugim plemenitašima itd. Radi pamćenja toga i svjedočenja kao i trajne vrijednosti prisutni smo ovo potvrdili svojim pečatima.

Dano u Topuskom, ponedjeljkom o blagdanu sv. Blaža biskupa, godine Gospodnje 1550.

Sa strane: Opatija sv. Grgura smještena u blizini našeg grada Senja

Sa strane: svećenik, Toma Katridarić

Vanjski dio prethodnog originala (malo smanjen):

Za kaštelanstva kod Petra Kegljevića Juraj je imao i sukobe s kmetovima.
Iz Zgodovinskog časopisa, Ljubljana:

Tokom 1551. i 1552. zbivanja su na topuskim posjedima karakterizirale spontane pobune po seoskim općinama i dalje zaoštavanje sukoba zbog desetine, osobito poslije prve presude u parnici između opata i podložnika.

Veće pobune izbile su u Boviću i Brkiševini. U Boviću je pobuna izbila 22. V 1551, kad je opatov kaštelan Juraj Bartaković došao da uvede novog župnika Nikolu. Bartaković je okupljenim seljacima po starom običaju htio predstaviti svećenika riječima: »Evo vaš župnik!« (Ecce plebanus vester!), ali taj čas je iz gomile na njega poletjelo kamenje. Uz zvonjavu zvona podignuta je odmah zatim uzbuna. Seljaci su oružjem napali opatove službenike. U sukobu je kaštelan Bartaković ranjen i opatovi su ljudi morali pobjeći iz sela. Župnik Nikola se u međuvremenu zaključao u župnom dvoru, ali seljaci su razvalili vrata i ondje ga sjekirama dotukli.¹⁰⁵

U narednom članku iz Slovenskog Zgodovinskog časopisa vidi se da je magnat Franjo Tahy darovao svome kaštelanu plemiću Jurju Bartakoviću posjed u Brdovcu kao nagradu za vjernost pri suzbijanju Velike seljačke bune Matije Gupca:

samo o proganjanju kod kojega nitko nije smio prolijevati krv. Bilo bi stoga premašeno kad bismo ovaj korak Ilije Gregorića protumačili kao izraz nezadovoljstva bilo njegovu ili ostalih brdovečkih predijala s Tahom kao vlastelinom. Ta oni su jedva i vidjeli Taha. S druge strane, ni Tah se ne osvećuje ni jednom vojniku koji je sudjelovao u »buni« i tjera samo Uršuline činovnike. On kao dugogodišnji vojnik vrlo dobro zna cijeniti vrijednost vojnika na vlastelinstvu. Ta Gregorić je usprkos »crne liste« na kojoj se u banskoj tužbi našao ostao u službi Taha i 1568. poslala ga je ista Jelena Zrinska, kako sam priča u istrazi, na pljačku zajedno s ostalim vojnicima i tada je bio zarobljen.¹⁷⁶

U drugom banskom pozivu na sud izdanom 3. IV. 1565. optuženo je zbog napada na Petričevićevu kuriju u Gornjoj Stubici više od 600 kmetova (točno 619 podložnika). Za kasniji je odnos Taha i susjedsko-stubičkih kmetova opet vrlo važno da se utvrdi nova činjenica: od osmorice istjeranih kmetova (prema podacima istrage provedene 1567.) šestorica na sudjelovala samo na napadu na Susjed 27. I. 1565., a dvojica samo na Petričevićevu kuriju. Ne nameće li ta činjenica ovaj zaključak: Tah kažnjava osmoricu kmetova prije svega zato što su oni predvodili zajedno s Uršulinim činovnicima napad na Susjed? U svakom slučaju glavni dio kmetova vode Uršula i njezine kćeri i zetovi u osvajanju donjostubičkog kaštela, a u tom osvajanju ne sudjeluju više oni kmetovi kojima se Tah osvećuje i oduzima im zemlje. A ipak u stubičkom »pothvatu« sudjeluju, prema tekstu optužnice *sva sela na oba vlastelinstva* (619 kmetova iz 73 sela).

Ako dakle na Tahov postupak prema »buntovnicima« gledamo u svijetlu gornjih podataka razabrat ćemo da on ne upotrebljava krajnje mjere prema kmetovima jer gleda u njima bez sumnje *oružje svojih protivnika*. Jedino osmorica, među kojima nije i kasniji pobunjenički vođa Ilija Gregorić, gube svoje posjede koje Tah, gotovo bez izuzetka daje *svojim činovnicima*. Naime, selište vojvode Valentina iz Brdovca dobiva njegov susjedski provizor »dijak« Juraj (Georgius literatus). Majerićevu sesiju u istom mjestu preuzima plemić Juraj Bartaković,¹⁷⁷ a Čačkovićevu Nikola Šajnović, obojica Tahovi vazali (servitores). I Martina Gušetića nagradjuje imanjem Uršulina provizora Matije Zazocija iz Brdovca, dok njegov susjedski kaštelan Ivan Lolić dobiva Sukalićevu sesiju u Zaprešiću. Prema tome, neće biti točno mišljenje prema kojem Tah tjera kmetove s posjeda prije svega zato što namjerava na novom vlastelinstvu živjeti i »intenzivno ga eksploatirati«.¹⁷⁸ Tah će kasnije biti primoran da izgradi još jedan alodij — ta vlastelinstvo je golemo! — ali premda mu se već u početku pruža prilika da kmetove potjera i uzme njihova selišta za sebe i pretvori ih u alodij, on to ne čini. Dakako, ne iz neke osobite naklonosti prema podložnicima, nego zato što je Tah *vojniki* koji veliki dio svog života provodi u vojničkoj službi u Ugarskoj (najprije u Sigetu, a zatim u Kaniži), dakle izvan vlastelinstva i jedno-

¹⁷⁶ F. Rački, Gradja za povijest hrvatsko-slovenske seljačke bune god. 1575, Starine VII, 1875, str. 299–290 (dalje = Rački, Gradja).

¹⁷⁷ Majerić je brdovečki sudac, a Bartaković donjostubički kaštelan.

¹⁷⁸ J. Adamček, Prilozi, str. 52.

Ivan Bartaković, Joannes Bartakowich von Kis-Appony

Ivan (Joannes) Bartaković, jedan od prvih Bartakovića (tri brata), doselio se u Sjevernu Ugarsku (današnju Slovačku) jer su Turci Osmanlije osvojili hrvatske županije Dalmaciju i Liku. Vjerojatno je uz pomoć bratića Jurja Utješinovića (fra Martinuzzi), kardinala i kraljevskog namjesnika hrvatsko-ugarskog kralja Ivana Zapolje (Joannes Zápolya), Ivan Bartaković dobio solidan zemljišni posjed (Fejérto u županiji Bihar za početak). Barun Joannes (Ivan) Barthakowich von Kis-Appony u slovačkoj i mađarskoj povijesti imao je mnogo slavni potomaka u crkvenoj i vojnoj sferi: Vojtech/Béla, Josephus, Franjo (Francius), Gaspar (sl.) Bartaković itd.

Baron Joannes Bartakowich von Kis-Appony, grb:

(iz knjige: Cserge Géza; Der Adel von Ungarn)

PETER SEDLÁK
(Žipov, Slovačka)

LIKOVİ HRVATSKOG PODRIJETLA U CRKVENOJ POVIJESTI SLOVAČKE

UDK 94(437.6=163.42)''15/17''

Stručni članak

Primljeno: listopad 2003.

U kontekstu naseljavanja Hrvata na područje današnje Slovačke tijekom osmanske ekspanzije na Balkan i u Podunavlje, autor govori o ulogama koje su mnogi od njih ili njihovi potomci igrali u tamošnjoj političkoj, crkvenoj i kulturnoj povijesti. U radu se sažeto prikazuju povijesti istaknutijih obitelji (Bartaković, Bujanović; Dežofi, Horvat-Stančić, Horvat-Paločai, Jakušić, Kačić Sečeni, Keglević, Paršić) i životopisi pojedinaca (pavlin i biskup Augustin Benković, franjevac Nikola Croata, kardinal Leopold Kolonić, više isusovaca), koji su živjeli i djelovali u razdoblju 16-18. stoljeća. (Ur.)

Ključne riječi: osmanska osvajanja, migracije, Hrvatska i Slavonija, Slovačka, plemićke obitelji, crkveni dostojanstvenici, 16-18. stoljeće.

Tijekom dugogodišnjeg suživota srednjoeuropskih naroda u Kraljevini Ugarskoj, došlo je do mnogoljudnih migracija između tih naroda. Stanovništvo s Balkana odlazilo je u skupinama ili pojedinačno, zbog turske provale i radi drugih uzroka, u sjevernije dijelove Europe. Iseljavali su se plemići i obični ljudi, a Europa je dandanas jako nacionalno izmiješana. Tako, na primjer, puno Čeha, Slovaka i Poljaka ima u državama Balkanskog poluotoka kao i u drugim dijelovima Europe i svijeta.

Na teritoriju današnje Slovačke naselilo se puno Hrvata prije i poslije turske ekspanzije na Balkan. Mnogi od njih postali su plemići ili su kao plemići ovamo došli. Mnogi su uspjeli u državničkom životu zemlje, na kulturnom, znanstvenom području i u samoupravi kraljevstva. Mnogi njihovi potomci bili su značajnim osobnostima u crkvenom životu kao biskupi, prepošti, redovnici.

Bartaković

Preci ove obitelji došli su u Slovačku zbog turske provale na Balkan u 16. stoljeću. Prvi se spominje Ivan, koji je najprije oko 1552. dobio posjed Fejértó u Bihorskoj županiji (Erdelj). Kasnije su on i njegovi potomci dobili

od kralja Ivana Zapolje posjed Sokolnky i Malé Oponice u Njitranskoj županiji. Na kraju 16. stoljeća dobio je Franjo Bartaković posjede u županiji Hont i Novohrad.¹

Značajan lik ove obitelji bio je *Pavao*, koji je završio 1704. studij na Pazmaneumu u Beču. Nakon župničkog rada u Čeklísu, Némethima te Garam-Szóllösu imenovan je 1715. ostrogonskim kanonikom. Kasnije je postao arhidakon u Njitri, Komarnu i 1735. *prepositus maior sv. Stjepana te elegatus episcopus Almisiensis*. Nakon smrti ostrogonskog nadbiskupa bio je *vicarius capitularis*. Umro je 24. lipnja 1758.² *Josip* (1722.-1763.) je bio od 1738. član Družbe Isusove u Trnavi. Nakon boravka u Trenčínu i Skalici studirao je na sveučilištu u Košicama (1742.-1744.), a teologiju na sveučilištu u Grazu (1751.-1753.). Djelovao je kao profesor na školama u Egeru, Gyöngyösu, Banskoj Bystrici i Košicama. Napisao je više dramskih, poetičkih te teoloških djela, koja su ostala u rukopisima. Umro je u Košicama 15. travnja 1763.³ Poznat je još *Mihael Ivan*, koji je nakon svećeničkog ređenja 1743. radio tri godine kao njemački kapelan u Trnavi. 3. lipnja 1745. postao je župnikom u gradiću Šurany. Ondje je sagradio sa župljanima filijalnu crkvu u selu Nitriansky Hrádok. 1759. otišao je u trnavsko sjemenište, gdje je umro 8. sječnja 1772.⁴

Vojtech (Adalbert, Béla) Bartaković (1792.-1873.) rođen je u Hornim Lefantovcima kraj grada Topoľčany. Otac mu je bio Franjo, majka Agnez r. Almássy. Dvije godine (1806.-1807.) studirao je u malom sjemeništu Emericanum u Bratislavi. Nakon dvogodišnjega studija teologije u Trnavi studirao je još u Beču. Nakon zaređenja bio je kapelan kod Antona Stankovića u Šali i kod Ivana Mišića u Mužli. 1830. postao je ostrogonski kanonik te generalni vikar ugarskoga primasa u Trnavi. Godine 1844. bio je imenovan za biskupa u Rožňavi. Tu je obnovio požarom uništenu rezidenciju, samostan franjevacu te 1848. sjemenište. Novčano je podupirao siromašne studente, redovnice, osnovao je fundacije zbog plaće za učitelje. Značajno je podupirao borbu svećenika u *societas temperantiae* protiv alkoholizma.⁵ U revoluciji 1848-1849. ostao je na strani bečkog dvora. Zato je 1850. imenovan za nadbiskupa u Egeru. Pokopan je u obiteljskoj kripti u Hornim Lefantovcima.⁶

¹ V. BUNYITAY, *A várad püspökség története*. II., Nagyvárad 1883, str. 251; J. CSIZMADIA, *A Bartakovics – Justh – Rudnay – és Rudnyánszky-csalládok és részben azok rokonsága*. Késmark 1905, str. 3.

² L. NÉMETHY, *Series parochiarum et parochorum Archi-dioecesis Strigoniensis*. Strigonii 1894, str. 484; J. CSIZMADIA, c. d., str. 3.

³ J. CSIZMADIA, c. d., str. 3; J. SLANÝ, *BARTAKOVIČ (Bartakovics), Jozef, SJ. U: Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska* (dalje samo: *Lexikón*), Bratislava 2000, str. 62.

⁴ L. NÉMETHY, c. d., str. 483.

⁵ Archív Rožňavskej diecézy, Rožňava, V. Bartakovič, br. 759/1845, br. 559/1847.

⁶ J. SZINNYEI, *Magyar írok. Élete és munkái*. I., Budapest 1891, str. 618; *Schematismus venerabili cleri dioecesis Rosnaviensis*. Rožňava 1927, str. 22.

U veze s teritorijem Slovačke i sa Slovacima došlo je u povijesti još i mnogo drugih osoba hrvatskog podrijetla. Spominjem još samo ostrogonskoga nadbiskupa *Ivana Viteza od Sredne* (1408.-1472.), koji je bio jednim od osnivača sveučilišta u Bratislavi (*Academia Istropolitana*) i njegovim prvim kancelarom; jasovskog i bratislavskog prepošta, kasnije nadbiskupa i kardinala *Jurja Draškovića* (1515.-1587.); egerskog biskupa, kasnije ostrogonskoga nadbiskupa *Antuna Vrančića*, koji je umro u Prešovu; pavlinskoga monaha, egerskoga biskupa i kardinala *Jurja Utešenovića*; premonstrantskoga prepošta u Lelesu *Augustina Bolušića*, Dalmatinca;⁶² sv. *Marka Križevčanina*, ostrogonskoga kanonika, propovjednika u Košicama, mučenika, i druge.

Iz ovoga kratkog povijesnog pregleda vidimo koliko je ličnosti hrvatskoga podrijetla djelovalo u crkvenoj povijesti Slovačke. Moramo reći da to nije sve. Još puno smo dužni istraživati u povijesti da bismo vidjeli i upoznali bogato povijesno zajedništvo naših naroda.

Summary

PERSONAGES OF CROATIAN DESCENT IN SLOVAKIA'S ECCLESIASTICAL HISTORY

Many Croats had settled in the territory of today's Slovakia before and after the Turkish expansion into the Balkans. Many of them became nobility, or had arrived as such. Some even made a name for themselves in Slovakia's statemanship, in the domains of culture and science as well as the Kingdom's self-government. Many of their posterity became important people in the ecclesiastical sphere, namely among them there were bishops, provosts and monks. This paper sets out to outline a concise history of some such prominent families (the Bartaković, Bujanović; Dežđfi, Horvat-Stančić, Horvat-Paločai, Jakušić, Kačić Sečeni, Keglević, Paršić families) and the lives of individuals (Paulist and bishop Augustin Benković, Franciscan Nikola Croata, Cardinal Leopold Kolonić, several Jesuits), who lived and were active in the period between the 16th and 18th century.

(Prijevod sažetka: Gabrijela Buljan)

Key words: Ottoman conquest, migrations, Croatia and Slavonia, Slovakia, noble families, Church dignitaries, 16th-18th centuries.

⁶¹ RIZNER, *Bibliografija pisomnictva slovenského*, IV., 1932, str. 19-23; *Vlastivedný slovník obcí na Slovensku*, II., str. 262; III., str. 363; *Slovenský biografický slovník*, IV., Martin 1990, str. 398.

⁶² *Schematismus canonicorum regularium ... praemonstratensis ... de castro Jászó. Cassoviae* 1891, str. 51.

Slovačko-ugarska grana, potomci Ivana Bartakovića (Joannis Barthakowych)

Spominju se župnici, biskup i i kardinali:

Likovi hrvatskog podrijetla u crkvenoj povijesti Slovačke;

Translated Title: Personages of Croatian descent in Slovakia's ecclesiastical history
Publication: Scrinia Slavonica (4/2004)
Author Name: Sedlak, Peter;
Language: Croatian
Subject: History
Issue: 4/2004
Page Range: 132-148
No. of Pages: 17
Summary: Many Croats had settled in the territory of today's Slovakia before and after the Turkish expansion into the Balkans. Many of them became nobility, or had arrived as such. Some even made a name for themselves in Slovakia's statemanship, in the domains of culture and science as well as the Kingdom's self-government. Many of their posterity became important people in the ecclesiastical sphere, namely among them there were bishops, provosts and monks. This paper sets out to outline a concise history of some such prominent families (**Bartaković**, Bujanović; Dežöfi, Horvat-Stančić, Horvat-Paločai, Jakušić, Kačić Sečeni, Keglević, Paršić families) and the lives of individuals (Paulist and bishop Augustin Benković, anciscan Nikola Croata, Cardinal Leopold Kolonić, several Jesuits), who lived and were active in the period between the 16th and 18th century.
Keywords: Ottoman conquest; migrations; Croatia and Slavonia; Slovakia; noble families; Church dignitaries; 16th-18th centuries

Bartaković Josef (naš latinist, vidi u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu), koji je djelovao u dominikanskom samostanu u južnoj Slovačkoj. Bio je biskup u Trnavi.

knjiga

Bartaković, Jožef

Metallurgicon sive De cultura fodinarum auri, & argenti. ... Cum in ... Universitate Tyrnaviensi promotore r. p.

Nicolao Schmitth ... ornarentur a Parnasso Tyrnaviensi d.d.d. Anno MDCCXLVIII. Tyrnaviae : Typis Academicis Societatis Jesu, /s. a./

/10/ + 48 pag. + indiculus ; 8o.

Hungarice, Latine, Germanice

Sommervogel, I, col. 962

Slovačka-Trnava

669

U slovačkom tekstu se opisuju se povijest Levickog grada, sukobi s Turcima i uloga slovačkog Gašpara Bartakovića:

História Levického hradu

Levický hrad vznikol v druhej polovici 13. storočia. Chránil cestu k stredoslovenským banským mestám a ku kláštornej pevnosti v Hronskom Beňadiku. Prvá písomná správa je z roku 1318. Je to donačná listina Matúša Trenčianskeho, ktorý spomína a chváli v nej vernosť svojho kastelána Levického hradu, comesa Julia z Topoľčianok, ktorý hájil hrad Levice a to aj po Matúšovej smrti a len 6. júla 1321, po urputnom obliehaní, ho vydal panovníkovi Karlovi Róbertovi.

Rod Lévaiovcov (Levickovcov)

Až do roku 1395. bol hrad v kráľovských rukách. Vtedy ho kráľ Žigmund daroval temešskému županovi Ladislavovi Sáraimu. Jeho syn Peter, zvaný Peter z Levíc (Lévai), bol verným, oddaným prívržencom kráľa Žigmunda. Niekoľko ráz sa spomína v bojoch proti husitom. Z týchto bojov pochodí aj jeho prímenie "Peter Čech z Levíc". Ako väčšina vtedajších oligarchov, aj on využíval panovníkovu priazeň. Jeho hlavnou životnou snahou bolo hromadiť majetky. V novembri 1434 na Levickom hrade, nevedno ako, vypukol oheň a spustošil celý hrad. Zhorel vtedy aj veľmi cenný archív. Po smrti Petra Čecha (1439 alebo 1440) zdedil Levický hrad jeho syn Ladislav Čech, ktorý už v roku 1441 bol tekovským hlavným županom. Ladislav, keď išlo o násilnosť a hrabivosť v ničom nezaostával za svojím otcom. Levický hrad zostal vo vlastníctve Lévaiovcov až do roku 1553 (t.j. 165 rokov), keď zomrel Ján Lévai a s ním vymrelo mužské pokolenie mocného panského rodu Čechov z Levíc.

Protiturecká obrana V polovici 16. storočia v súvislosti s hroziacim tureckým nebezpečenstvom sa Levický hrad stal jednou z protitureckých pevností. Roku 1544 odolal tureckému útoku. 8. januára 1558 daroval panovník donačnou listinou hrad i mesto a k nim patriace majetky sedmohradskému vojvodovi Štefanovi Dobóvi z Ruskej, ktorý prispel k zlepšeniu opevnenia hradu. Dobó na nádvorí dolného hradu postavil obytný kaštieľ, ktorý mostom ponad širokú vodnú priekopu spojil s opevneným mestom (1571). Roku 1566 bola hradná posádka posilnená o 50 chlapov z nemeckej pechoty, ktorú kráľ Maximilián poslal ohrozenej Krupine. V roku 1578 hrad opäť odolal tureckým nájazdom.

Stavovské povstania. Roku 1605 napadlo Levice povstalecké vojsko Štefana Bočkaja za velenia Františka

Rédeyho. Povstalci mesto podpálili, ale hrad sa im nepodarilo dobyť.

Obsadenie Levického hradu

Po napadnutí Uhorska Turkami v roku 1663 a dobytí Nových Zámkov, sa turecký veľvezír Ahmed Köprili vybral k Leviciam. Levice bránil hradný kapitán Gašpar Bartakovič, ktorý keď videl, že proti veľkej tureckej presile by bola obrana hradu bezvýsledná, hrad Turkom vydal. Ale už roku 1664 prišiel pod hrad Levice s veľkou vojenskou silou komárňanský hlavný kapitán a cisársky generál de Souches a Levice oslobodil. Aby znemožnil návrat Turkov, dal hrad opraviť a opevniť. Turci sa nezmierili so stratou Levíc; už v júli ich pod Levice prišlo 30 000 a začali hrad dobývať. Keď sa o veci dozvedel Souches, ktorý medzitým odišiel do Trnavy, ponáhlal sa Levičanom na pomoc, napadol Turkov od chrbta a združúco ich porazil. Povstalecké vojská Roku 1678 obsadilo Levický hrad povstalecké vojsko Imricha Thökölyho, ale po porážke pri Svätom Kríži muselo sa vzdať i Levíc. No roku 1682 hrad zas dobylo. Dňa 17. septembra 1703 obsadilo hrad povstalecké vojsko Františka Rákocziho za velenia Ladislava Očkaja, ktorý na hrade slávil svoj sobáš s Ilonou Tiszovou. Pod hrad však prišlo cisárske vojsko a 31. októbra povstalcov porazilo. Onedlho na to sa spojil Očkaj s Andrássym, znova začal hrad obliehať a dobyl ho. Neskôršie Rákoczi daroval Levice svojmu udatnému generálovi Jánovi Bottyánovi. Roku 1708 prišiel s veľkou vojenskou silou cisársky generál Heister. Povstalci sa veľmi nebránili, hrad Heisterovi vydali ale pri odchode z hradu zapálili mesto. Keď sa o veci dozvedel pán hradu, Ján Bottyán, ponáhlal sa do Levíc a hrad dobyl späť.

Zánik hradu Neprestajným obliehaním a dobývaním sa hrad veľmi poškodil. Bottyán sa rozhodol hrad už neopravovať, ale dať ho zbúrať, aby ho nemohlo obsadiť cisárske vojsko. Začiatkom februára 1709 začali hrad rúcať a priekopy zasypávať. Hrad už potom neopravovali.

U slovačkom tekstu na naredne četiri stranice priča se kako je kapetan grada Gašpar Bartakovič obranio od Turaka 1640. g. grad Pukanec u sjevernoj Ugarskoj, a današnjoj Slovačkoj. Pavel Križko, Slovenské pohľady, ročník XV., 189:

Hrozná noc pukanská

Bolo to včasné ráno v pondelok dňa 1. októbra 1640. Hustá hmla pokrývala Pukanec, a jeho okolie na široko-d'aleko a obyvateľstvo si hovel v tichom spánku. Len mužstvo na nočnej stráži nespalo, ale bdiac chodilo v meste pozdĺž drevenej ohrady, vystavanej na ochranu vnútorného mesta. Častejšie nábehy tureckých hôrd do okolitých dedín, ba práve až ku bránam samého Pukanca zbystrili jeho sluch a navykli ho držať pozornosť stále napnutú. Noc pominula sa z väčšej polovice v úplnom pokoji a v tichosti. Až medzi jednou a druhou hodinou po polnoci zavzneli, nesúc sa tichým vzduchom jeden za druhým dva dunivé hlasy. Hoci temné, predsa dosiahli sluch pukanskej stráže. To boli delové výstrely z levického zámku, výstrely výstražné, oznamujúce blížiaceho sa úhlavného nepriateľa Turka a napomínajúce celý vidiek: pozorovať a bedliť. Lež komuže vlastne táto výstraha patrila? To nemohol nikto uhádnuť, neznali to ani sami tí, ktorí delovým rachotom iných vystríhali. Len smer, kam sa brali kliati Turci, bol označený takými výstrelmi, lebo výstražníci obracali a vypaľovali delá vždy v tú stranu, kam videli tiahnuť nepriateľské čaty. Pukanská stráž začujúc známe znaky, zdvojnásobila bedlivú pozornosť, hľadiac pilne na juh, aby videla, ako zradí žiarou zarudlé nebo stopu odvekeého vraha. No Čas uchádzal a nočná tma ostala nedotknutou a na všetky strany neprebornou. Došla pomaly tretia raňajšia hodina a keď táto odbila na kostolnej veži, hneď za tým bolo badať čosi neobyčajného. Povetrím niesol sa akýsi potajomný šum, podobný šumu riavy v diaľke sa valiacej, alebo hukotu dochodiacej povýchrice. Ale nebolo okolo Pukanca tekej šumiacej vody, ani tiché povetrie nemohlo vydávať také zvuky. Stráž pukanská badala v tom šume blížiaceho sa nepriateľa, ktorého pre tmú vidieť nemohla a preto hneď vyslala jedného muža “do zámku”, aby oznámil podozrivý hukot Bartakovičovi. **Gašpar Bartakovič**, palatínom ustanovený hlavný veliteľ pukanskej posádky, vypočuvší zvesť vydal rozkaz, aby stráž naskutku urobila poplach v meste, odevší a ozbrojivší sa napochytre, lebo i on spal do tej chvíle, ponáhlal sa i on sám na námestie. Poplach a surma nočnou strážou urobené pomohli pukanskému obyvateľstvu skoro na nohy. Všetko skákalo z postelí. Mužskí siahali za zbrojou a rútili sa na určené miesta a ženy i deti i vôbec zbroja neschopní ponáhlali sa nájsť útulok v kostole, pevným múrom už od husitských dôb ohradenom a preto i pukanským zámkom zvanom. Nebolo toto po prvý raz v Pukanci, stalo sa a stávalo sa tak už i prv a častejšie. Terajší

turecký vpád líšil sa však od predošlých tým, že bol celkom neočakávaný, kdežto prv dostával Pukanec o podobných zámysloch nepriateľských obyčajne vždycky vopred akú - takú správu a jeho obyvatelia boli následkom toho na ochranu stále pripravení.. Sotva štvrtina bola teraz nočný poplach zbadala, keď už i zazneli vôkol celého mesta trúbky a Turci oborili sa so šeredným povykom a strelbou zo všetkých strán razom na mesto. Šťastie veľiké bolo preň, že prozreteľnosť božia dala veliteľovi Bartakovičovi vnuknutie práve v tento čas, keď o vpáde tureckom v Pukanci nikto nehovoril, rozmnožiť nočnú stráž. Nebyť toho, bol by Turek podľa zoznania pukanskej vrchnosti razom celé mesto opanoval a obyvateľstvo z postelí povyberal. Prvý nápor turecký musela teda vydržať počtom nesilná nočná stráž, ktorá krytá drevenou mestskou hradbou statne zadržala prvý nápor nepriateľský, kým jej neprišlo na pomoc i ozbrojené mešťianstvo. Nemálo podporovala v tomto diele obrancov nočná tma, hatiacia Turkov z kroka na krok v napredovaní, kdežto obrancom dávali zažaté smolnice kol'ké - toľké svetlo k ťažkej práci. Nočná tma stala sa veľkou dobroditeľkou i pre ženy a deti, bývajúce v predmestí, ktorým nebolo možno predať sa cez turecké vojsko do mesta a najat' úkryt v kostole. Tieto nebožiatka hľadali útulok v Šírom poli, neupadli do rúk tureckých a hustá mrákota zakryla ich útek pred dravými zrakmi nepriateľskými. No razom premenila sa temná noc na jasný deň. Na šiestich miestach súčasne zdvihli sa z Pukanca mohutné plamene, tmavá prv obloha premenila sa na za rudlé veľké more a Turci videli, že je obrana drevených mestských hradieb nie dostatočná. I vrhli, rútili sa s'aby rozbesnená veľrieka proti zrubom už asi sedemdesiat rokov starým, tu i tam síce poplátaným, ale v celku dosť slabým a po nemnohých námahách prebúrali a preborili ich na troch alebo štyroch miestach. Zúfalá obrana a úsilné námahy mešťianstva nemohli prekaziť nepriateľovi prelomenie hradby. Počet obrancov bol nepomerne chatrný proti počtu tureckého vojska, nehovoriac ani o tom, že toto bolo chlap do chlapa vo vojenskom remesle vycvičené, kdežto obrancovia vyznali sa v priemysle a pokojných dielnach. Kým bolo pukanské mužstvo zrubom kryté, vydržalo, ale keď nepriateľovi otvoril sa priechod do ohrady, musela ustúpiť. Utiahlo sa do zámku, totiž do murovanej ohrady okolo kostola a cez diery v hradnej stene páľilo úsilne do nepriateľa. Srdce prenikajúci krik naplašených strelbou a ohňom detí, túliacim sa tesne k svojim matkám a usedavý plač a nárek žien zavznievali mohutne z otvoreného kostola, prehlušujúc občasne i samú strelbu a ryk bojujúcich. Ale kostolná ohrada poskytla posledný útulok iba tým, ktorí

bývali vo vnútornom meste. Mešťania v predmestí bývajúci, vedení svojim štvrtníkom, zápasili za dlhší čas v samom predmestí s nepriateľom zajedno preto, že boli ním tam zo všetkých strán napadnutí prv, než by sa boli do vnútorného mesta dostali a po druhé i z tej príčiny, aby týmto bojom umožnili a kryli útek svojich žien a detí. Lez vzťahujúci sa oheň obťažoval im Čoraz väčšmi obranu a pri tom začali cítiť, že ich v nerovnom boji sily už - už opúšťajú, tiahli sa teda, bojujúc neprestajne ku prielomom v mestskom zrube a dostavši sa na námestie chceli hľadať spásu tiež v kostolnej ohrade. Netušili, že Turci boli tu ohradu už prv obkolesili. Takto sa dostali nevdojak medzi dva ohne a zaplatili draho svoju túžbu. Mnohých zaiste dorúbali Turci tam na námestí a iní, ktorí sa utiahli do nesklopených pivníc, brániac odtiaľ svoje životy, zahynuli tam dymom podusení. Ak napadol niektorý z týchto obrancov pojedinelého Turka a už - už dúfal večne neškodným urobiť divého votrelca, tu tento volajúci "jüri - jüri" privábil si na pomoc iných desať Turkov a odvážlivý pukanský mešťan bol v najbližšej chvíli rozsekaný na kusy. Najväčšia čiastka Turkov, zlomivších konečne odpor predmeštiakov rozliezla sa teraz po domoch z čiastky už horiacich a z čiastky už ohňom ohrozených, drancujúc a odnášajúc z nich všetko, čo sa odniasť dalo, I rady, obliehajúcich kostolnú ohradu redli z tej istej príčiny. To zbadal Bartakovič a pretože zúriaci požiar už i samému kostolu hrozil záhubou, velel rozvinúť zástavu, otvoriť na ohrade bránu a na obranu kvíliacich žien a detí vyrútiť sa na obliehajúceho nepriateľa. Stalo sa! Bolo medzi šiestou a siedmou raňajšou hodinou. Zbytky pukanského vojska vyrojili sa za smelým vodcom a bojujúc s ťavou a nehľadiac na svoje životy drali sa nezlomným náporom do nepriateľských tlup, rozdávali rany a smrť na všetka strany a po silnom zápase začali konečne tlačiť nazad kliateho Turka. Musel ustúpiť s hambou a potupou. Koňmo i pešky pod dvanástimi mi veľkými a tromi menšími zástavami na Pukanec pritiahnuvších Turkov bolo vyše 2.000 chlapov, pukanských obrancov naproti tomu len voľačo vyše dvesto, teda asi desiata čiastka. A táto hŕstka zvíťazila! Oslobodzujúce dielo obľahčila jej hlavne tá okolnosť, že Turci pre korisť dovezli so sebou i veľké množstvo vozov z dedín, ich panstvu poddaných a tie vozy nechali stáť ešte pred započatím vpádu dost' obďaleč za mestom, Plieniace mužstvo odnášalo teda zbrané veci až na vozy a tým stenčilo vo veľkej miere rady bojujúcich. Okrem toho bolo i značné množstvo Turkov po domoch za lupežou roztratených. Počet tých, na ktorých sa z kostolnej ohrady vystúpivší Pukančania oborili, bol značne zmenšený a keď títo začali cúvať,

hneď zavládol tureckým vojskom hrozný neporiadok a jeho útek stal sa náhlým a všeobecným. Hneď žatým svitol deň a v jeho svetle odhalil sa oku obraz žalostný a hrozný. Lúče slnečné nemohli sa predrat' cez husté mrákavy dymu, zahaľujúce celé mesto. Miesto nich osvecovalo ho celé plamenné more, zožierajúc všetko nemilosrdne, Čo nestačil odniesť alebo zničiť' Turek. Ťažké stony so smrťou zápasiacich ozývali sa ešte chvíľkami a zakrvavené i zohavené mŕtvoly v boji padlých bolo vídať povalené v prachu a popole po námestí. Len s veľkou námahou a tvrdzou podarilo sa v boji ustatým mužom zachrániť asi desať domov okolo kostola pred požiarom. Ostatné mesto ľahlo popolom. Jeho domy boli zničené až do základov a ten istý osud zastihol i najväčšiu časť ochranného zrubu. Čo v náhlosti stačili zahodiť na seba nočným poplachom vydurení pukanski obyvatelia, to bolo teraz ich celým majetkom. Za krátke tri - štyri hodiny stali sa bedármi a tí občania, ktorí prv vládli značným imaniím a mohli podporovať i druhých zo svojho prebytku, nemali teraz čím zakryť nahotu a ukojiť hlad svojich detí a žien. Im tiež nasilil odveký vrah kresťanstva do rúk žobrácku palicu. Pomerne najšťastnejšími boli tí, ktorí zahynuli vo vražednom boji, alebo dusivom dyme a žhavom požiare. Počet týchto spolu s nešťastníkmi do tureckého zajatia upadnuvšími a preč odvedenými bol vyše šesťdesiat. Ale ani Turci neobišli sucho. Miesto koristiou naložili nie menej ako dvanásť vozov svojimi mŕtvymi a ťažko ranenými. Menej ranení museli utekať z Pukanca len pri podpore svojich spoludruhov a okrem toho našli mnohí Turci svoj hrob v ohni, ktorý sami boli založili. Aby bola bieda pukanského obyvateľstva úplne zavŕšená, odohnali a vzali so sebou lúpežní Turci i dobytok až do poslednej nohy. V rúmy obrátený Pukanec a vozmi a konskými kopytami zdeptané okolie podobalo sa divej púšti, z ktorej najväčšia časť žien a detí utiahla sa po hroznej noci v iné bezpečnejšie strany. Len malý zástup mužov ubytoval sa v nezborných niekoľkých domoch a hlavne v kostole, hotový prv položiť život, než opustiť rodné mesto a vydat' nechránené v plen a na pospas Turkovi, Dôveroval v pomoc božiu a v udatnosť i spôsobilosť svojho vodcu a spoluobčana Bartakoviča.

Plemići Nikola i Bariša Bartaković

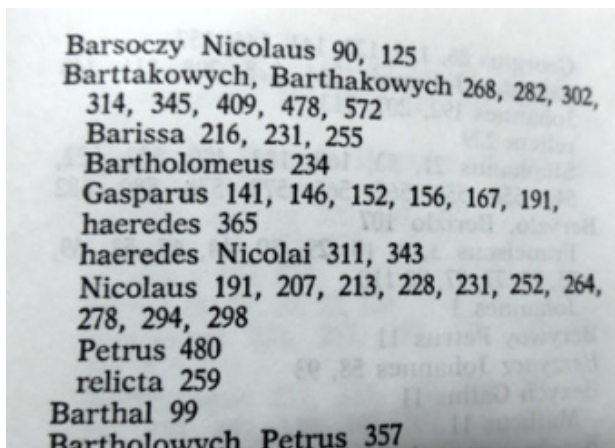
Nasljednici su očeva (Gašpar Bartaković od Kuklića) posjeda, što se vidi iz kraljevskih poreznih popisa. To su bili solidni feudalni posjedi (kod Jastrebarskog) u Volavju (Wolawya Superior), te kurija u Konjščici i Domagovićima. Zabilježeno je da im je porez drastično smanjen zbog golemih razaranja u vrijeme Velike bune iz 1573.

Iz *Zgodovinskog časopisa* – Ljubljana: „Pasanec Ivan, jedan od vođa hrvatsko-slovenske seljačke bune 1573. g. (Vinterovec kraj Stubice, prva polovica 16. st.) Tijekom priprema za Seljačku bunu 1573., zajedno je s M. Gupcem i Đ. Mogaićem bio član sudskoga tijela pobunjenih seljaka, koje je izabralo Ivana Gregorića za vrhovnoga vojnog zapovjednika ustaničkih postrojba. Kao član tajnoga seljačkog saveza, zajedno je s Gupcem odigrao glavnu ulogu u pridobivanju seljaka iz Konjščine i okolnih sela na stranu pobunjenika. Iako su u historiografiji poznate gotovo sve pojedinosti vezane uz tijek i sudionike same bune, o Pasančevu se ratnom putu zna vrlo malo. Poznato je da su njegovi suborci sa susedgradsko-stubičkoga vlastelinstva prešli Savu između 29. i 30. siječnja 1573., nakon čega su uništili malu kuriju i posjed Konjščicu plemića Jurja Puneka u „samoborskom polju“ južno od Samobora, kao i veliki susjedni posjed plemića **Nikole Bartakovića**. O Pasančevoj daljnjoj sudbini izvori ne donose više podataka, pa se može pretpostaviti da je poginuo u nekome manjem okršaju početkom veljače 1573. g.“

Osim poreznih popisa, postoji i drugi izvor o njihovu posjedu. U vrijeme Velike seljačke bune i narednih godina nastupila je velika glad i neimaština. Zbog klimatskih poremećaja bilo je više neplodnih godina zaredom. Nakon 1592. g. Bartakovići nestaju iz kraljevskih poreznih popisa. Braća su se izgledno odselila 9 km zračne linije dalje u žumberačko selo Markušiče. Kraljevske porezne liste pokazuju da je prethodni vlasnik posjeda u Volavju bio viceban. Izgleda je da je njihov otac Gašpar dobio ili kupio posjed vicebana, a kasnije bana, slavnog Nikole Šubića Zrinskog (koji je to izgledno stekao ženidbom od Frankopana) u Volavju i Markušićima. Dobar razlog za preseljenje bio je to što se selo Markušiči nalazilo unutar Vojne krajine, u kojoj se nije plaćao porez, ali je bila dužnost služenja vojske. Dostupne su bile i neke druge pogodnosti. Zanimljivo je da je Nikola vjerojatno naslijedio službu od svog oca, kod sljedećeg bana Petra Erdödyja. Pojavljuje se kao Erdödyjev kaštelan u državnom suvlasništvu s vlaselinom Tahyjem u kaštelu Susedgrad. Nekoliko godina kasnije, za vrijeme Seljačke bune, nakon što je kraljevski fiskus već izašao iz suvlasništva, Nikolin stric Juraj Bartaković (Georgi Barthakowych) bio je Tahyjev kaštelan u kaštelima Susedgrad i Stubica. Sva tri bana: Ivan Karlović, Nikola Zrinski (Zrínyi Miklós) i Petar Erdödy, kao i magnat Franjo Tahy (sin bivšeg bana Ivana Tahyja) bili su u srodstvu dogovorenim brakovima. Simptomatično je da su u nešto kasnijim crkvenim matičnim knjigama Bartakovići kontinuirano vođeni u dvije grane,

Markušići kućni broj 1 i Markušići 2, što navodi na dva brata. Iz tih dviju grana dalje su se naseljavali kroz brakove u obližnja mjesta, Kostanjevac, Medven Draga, Vukšin Šipak, Klinča Sela, Karlovac, Jaska, i sl.

Iz kazalo knjige Adamček/Kampuš; Popis i obračuni poreza u Hrvatskoj u 15./16. st.:

Barsoczy Nicolaus 90, 125
Barttakowych, Barthakowych 268, 282, 302,
314, 345, 409, 478, 572
Barissa 216, 231, 255
Bartholomeus 234
Gasparus 141, 146, 152, 156, 167, 191,
haeredes 365
haeredes Nicolai 311, 343
Nicolaus 191, 207, 213, 228, 231, 252, 264,
278, 294, 298
Petrus 480
relictas 259
Barthal 99
Bartholowvch Petrus 357

Iz matičnih i drugih knjiga vidi se da su Bartakovići bili angažirani i u hrvatskoj lakoj konjici (husari), kao dozapovjednici i zapovjednici. Kasnije imamo pukovnika u Karlovcu gdje je bio Generalat i još neke primjere. Iz knjige „Šematizam Austrougarske vojske“ - (internet i Povijesni muzej u Zagrebu) na strani 19 je skraćeni tumač: 1849. g. Bartaković, Augustin, natporučnik Husarske pukovnije br. 13, (mađarska pukovnija) u Carskoj vojsci Franje Josipa I., dobitnik „Križa za vojne zasluge“, (str. 45). 1861. g. Augustin služi u Pečuhskoj gradskoj pukovniji (str. 472). Na stranici 719 stoji da je 1854. g. Augustin darovatelj 6000 florina za školovanje kćeri časnika na Engleskom ženskom institutu u Erlauneru, kojim je upravljao nadbiskup Erlaunera.

Premda su Bartakovići izgleda tradicionalno bili u državnim službama kao vojnici, lugari, činovnici i slično, s vremenom su neki nalazili i druge izvore prihoda. Već krajem 19. st. imamo primjer kovačkog posla od kojega se moglo dobro preživljavati: „U samom Hrnetiću (Karlovac) bilo je također u 17. st. vlastelinsko imanje, koje je uživao kapetan Karoly Mormian sa svojom suprugom Marijom Josipom Terezijom, rođ. pl. Kirchmayer. Poznati karlovački general Ivan Josip Fierberstein bio je kum jednoj Mormianovoj kćeri. Pomenuti Karoly Mormian sagradio je u Hrnetiću vlastelinski dvor s kulom, koji je postojao do 1882. g. Kasnije se rušila zgrada za zgradom, dok nije nestala i posljednja opeka 1905. g., utrošena za temelje kuće kovača Bartakovića na Selcu. Ovaj dvorac mijenjao je vlasnike. Dok su bili gospodari ovoga dvorca grofovi Nugenti, posjećivao ga je i ban hrvatski, grof Josip Jelačić...“ (Jelačići su od roda Draškovića iz plemena Mogorovića - prim. a.)

Uniforme Hrvatske lake konjice

16. st.

Croatian hussar, 16th century

17. st.

Croatian hussar, 17th century

Iz Vojnog muzeja u Beču

Banovi u 16. st.

Petar Berislavić iz plemena Mogorovića, 1513. - 1520.

Ivan Karlović, rod Kurjakovića, iz plemena Gusića, 1521. - 1524.

Ivan Tahi/Tahy/Tah/ od Taha, 1524. - 1525.

Franjo Batthyány, 1525. – 1531. i Krsto I, Frankopan Brinjski (Knez Krčki), 1527.

Ivan Karlović, drugi put, 1527. - 1531.

Šimun Erdödy od Erdeda (Erdut), 1530. - 1534.

Tomo Nádasdy, 1537. - 1539.

Petar Keglević od Bužima, rod Prklja, 1537. - 1542.

Nikola Šubić od Zrina, (Zrínyi Miklós) iz plemena Šubića, 1542. - 1556.

Petar Erdödy od Erdeda, 1557. - 1567.

Franjo I. Frankopan Slunjski (knez Krčki), 1567. - 1572.

Juraj Drašković, iz plemena Mogorovića, 1567. - 1576.

Gašpar Alapić, 1575. - 1577.

Krsto Ungnad, 1578. - 1583.

Toma II. Erdödy od Erdeda, 1584. - 1595.

Feudalne obitelji Zrinski, Frankopan, Karlović, Tahy, Erdödy i Alapić bili su povezani međusobnim brakovima. Franjo Tahy sin bana Ivana Taha, oženio je sestru Nikole Šubića Zrinskog Jelenu, Nikola Šubić Zrinski oženio je sestru bana Ivana Karlovića, Petar Zrinski je oženio Katarinu Frankopan, itd.

Nakon 1556. g. po preporuci hrvatskoga bana Nikole Šubića Zrinskog kralju Ferdinandu, banom postaje Petar Erdödy, a Gašpar Bartaković vjerojatno se u kasnim šezdesetim godinama deaktivirao iz banske službe, koju je kod Petra Erdödyja nastavio njegov sin Nikola Bartaković.

Članak iz časopisa "Miljevci", god. III., 1979. br. 2 (5):

POGLED U PROŠLOST KAMIČAK

„Kamičak je izlegao mnoge junake kojima se na sabljama ljeskalo sunce!“
Nikola Pulić (Krkom uzvodno, Šibenik, 1966, 177).

Malo je rijeka koje se mogu usporediti s rijekom Krkom, kako po prirodnim ljepotama tako i po povijesnim znamenitostima, osobito po ostatcima dvoraca, utvrda, tvrđa i drugih ostataka svjedoka zbivanja iz prošlosti. U njenom oko 75 km dugom toku, i uz njega, nalazi se više desetaka povijesnih i prirodnih znamenitosti. Promatrajući to sve, ne može čovjek ne kliknuti: Lijepa naša domovino! kako je još prije pedesetak godina napisao Krsto Stošić (Rijeka Krka, Šibenik 1927.).

Jedna od tih znamenitosti iz prošlosti uz Krku jest Kamičac ili Kamičak (deminutiv od izraza kamen), utvrda i dvorac nekih poznatih hrvatskih plemićkih loza. Nalazi se na području Miljevačke župe, pri kraju sela Brištani i uz samu rijeku Krku (između otočića Visovca i Roškog slapa). Prvi podatak o Kamičcu imamo iz 1345. g., kad je Ludovik, kralj hrvatsko-ugarski (1342. - 1382.) potvrdio baštinu Ivanu, sinu vojvode Nelipića iz plemena Snačića koji su se u 13. st. iselili iz Trogira na područje između rijeke Krke i njene pritoke Poljčice (Čikole). (N. Klaić, *Povijest Hrvata u razvijenom srednjem vijeku*, Zagreb, 1976., str. 601). Snačići su, vjerojatno navedeno područje dobili, jer su, kao vjerni podanici Bele IV., hrvatsko-ugarskoga kralja (1235. - 1270.), pružili pomoć u vrijeme tatarske provale u Hrvatsku. Odatle je njihovo potomstvo svoju moć raširilo do Cetine, Krbave i Like. Kad govorimo o prvim podacima o spominjanju utvrde Kamičac, nameće se i pitanje nastanka gradnje Kamičca. U povelji kralja Ludovika stoji da se knezu Ivanu Nelipiću potvrđuje „da za vječno drži i ima kao svoje nasljedno pravo koje pripada njemu i njegovim baštinicima svoj nasljedni kastrum Kamičac koji je nedavno sagrađen na njegovu nasljednom posjedu sa svim njegovim nasljednim posjedima“ (N. Klaić, *Izvori za hrvatsku povijest do 1526. g.*, Zagreb 1972., str. 203). Po mišljenju N. Klaića utvrdu je knez Ivan „nedavno ponovno sagrađio“ (*Povijest Hrvata u razvijenom srednjem vijeku*, Zagreb 1976., str. 601). Iz izraza „svoj nasljedni kastrum“ zaključuje se da je ta utvrda već postojala otprije i da je sad obnovljena od samog kneza Ivana. Gospodare je Kamičac mijenjao ovisno o njihovoj vojničkoj i gospodarskoj moći. U 15. st. gospodari Kamičca su Utješinovići, potomci starohrvatskog plemena Mogorovića, sudeći po pečatnjaku plemića Jurja Bartakovića od Kamičca (arhiv HAZU-a) i mišljenju povjesničara Vjekoslava Klaića u knjizi *Hrvatska plemena - Mogorovići*. (op. a.) U Kamičcu se 1482. g. rodio Juraj Utješinović, državnik i kardinal, „po

kome gradu otac mu slovi dostojanstvom kneza, i mada je potomak slavne porodice Utješinovića, taj grad i to ime sve da bje bilo, što mu bijaše ostalo od velikih imanja i počastbinah njegovih pređih“. U prvoj polovini 16. st., točnije 1506. i 1507. g., kao gospodar Kamičca spominje se Marko Hrvat Mišljenović, ban hrvatski (Stjepan Gunjača, *Ispravci i dopune starijoj hrvatskoj historiji*, sv. IV, Zagreb 1978., 26-7, 193), vjerojatno od loze Utješinovića. U doba Ferdinanda, hrvatsko-ugarskoga kralja (1527-64.) spominje se **Juraj Bartaković od Kamičca** (Georgius Barthakowych de Kamychak), vjerojatno potomak Bartaka Utješinovića, strica poznatog Jurja Utješinovića, koji je po diobi s bratom Grgurom postao gospodar Utješinovićevih imanja u Lici. (Njegov daljnji nasljednik u Lici je bio barun Gašpar Bartaković od Kuklića. - op. a.) Prve opise Kamičca imamo iz 17. st. i to od Jurja Utješinovića, koji, govoreći o svom porijeklu, veli da potječe iz Kamičca „s ugledna grada, koji se Kamičac zove, što hrvatski kamečak (lapillum) znači; tako zvan po mjestu na kome je sagrađen, doduše ne visoko, ali u divnoj dražesti, kako to vidjesmo pohodivši ga tri puta uzamanice.“Opisivati Kamičac na temelju današnjeg stanja je nemoguće. Zato je najbolje predočiti čitatelju prikaze o toj utvrdi dvaju opisivača: fra Stjepana Zlatovića, župnika i povjesničara (1831. - 1891.) i fra Petra Bačića, Miljevcanca, profesora i pisca (1847. - 1931.). Zlatović je opisao Kamičac prije stotinjak godina. Taj opis objavio je Ognjeslav Utješinović-Ostrožinski (1817. - 1890.) u radu *Životopis kardinala brata Gjorgja Utješinovića, prozvanoga Martinusius* (Rad, 53, Zagreb 1880.). Budući da je ukratko opisao ljepote Krke i Roškog slapa, pisac nastavlja:

„Pod vodopadom širi se rieka do talijanske milje, te se opet prikupljaju strane pod razvalinama vrletnoga gradića i jedva propuštaju prolaz rieci udaljiv se jedna obala od druge samih 30 sežanjah (oko 45 m) i to sve do pod Babinograd. Glavice okolnih brdah dižu se od vode do 700 stopah (oko 200 m) u vis, tako strahotno, da bi mogao pomisliti, da su to ciklopske zidine nadvišene nad vodu. Da se s vrha kamen obori, nema gdje zapeti i pao bi mahom u vodu. Na početku ovog tjesnaca, na lijevoj obali, uzdiše se iz vode naravni bedem u podnožju širok oko stotinu sežanjah, a visok dvanaest, komu se slogovi od velikih laticah tako redovito namješteni i ravno uklesani, da bi čovjek mogao misliti, to su ljudske ruke gradile i ravnale po ugledu velikoga bedema jake tvrđave: dočim je to sama narav tako složila i uredno podigla. Povrh ovoga podnožja vidi se još gdjejkoji ostatak klačarde i složena kamena. Tad se odiže silna greda nagnuta k istoku i naslonjena donekle na brinu Brištansku; ali tako krševita i strma, da ni gorska divokoza ne bi mogla po njoj hodati. Što se dalje visi, to se jednako i sužava k vrhu dok ne završi u guvno okruglo oko 12 sežanjah (oko 18 m) poprečno. S južne strane brine, na kojoj leži naslonjena silna greda, položito se odmiče od iste, a ona se visi kao silan obelisk nasaden do 12 sežanjah (oko 18 m) visine. Taj obelisk je od samoga jednoga kamena,

a na vrh njega sjedi grad Kamičak. Temelji sami staroga bedema postoje iz okola, a s istočne strane velik podzid i to raskopanih temeljah po ljudih, koja tud traže blago tobož sakriveno. Od okruglog gradića na vrh klisure Kamička k zapadu stoji razorena kula. U gradu se vide prigradice i zidovi, ali većim dielom raskopani od tražilaca blaga. Buduć da s nijedne strane nije bilo mogućega dolaska u gradić, s toga je prokopan u istoj klisuri dlietom i maljem prolazak, kako može samo jedan čovjek za drugim uzaći u grad. Tad će biti i brvno na puteljku bilo, i zašto se prihvatiti, ali danas mora se opasno kao četveronoške tuda ulaziti. Pod gredom k sjeveru proteže se ravnica do dvije rali zemlje; tud je sad vinograd posađen, i po njemu se vide klačarni temelji starih sgradah; to je samo mjesto gdje su mogli biti dvori i kuće gospodarske, ostalo sve je sam krš strmenit i divljačan. Kamičak je zaokružen većimi okolnima brdi i gredami, tako da se s nijedne strane ne može vidjeti, nego kad se nadanj dođe ili podanj doveze. U doba njegovih gospodarah naravno da će biti okolice bile pitomije i obrađenije; danas ne samo poharana, dali i žile drveća pokopane, to je voda sadrla zemlju i ostao sam kamen.“ Preko četrdeset godina kasnije ostatke Kamička je opisao fra Petar Bačić i ta svoja zapažanja objavio u splitskom *Jadranu* (1923., br. 6, 2; br. 7, 2; br. 8, 2; br. 9, 2). I na Bačića okoliš Kamičca ostavio je veliki dojam: „Ostaneš zapanjen kad pogledaš na sve strane kamo oko može doseći pogledom. Pred tobom na zapadu široka rijeka Krka teče kroz žive granitne litice, koje se okomito dižu u visine. Tamo Rogovo, stari grad plemića Martinušića koga narod zove Babingrad. Na sjever udara ti pogled u slapske Crvene litice, te Bukovicu, Bribirski vrh, Otreski klanac, sve do Orljaka nad Karinom, i do Velebita. S istoka povlači se kosa lagana visa. Na sjeveroistoku vidiš vinograde u krasnom zaokruženom prodolju od Kamička do rta koji se spušta u rijeku samu. Tamo izvire živa voda iz vremena kad je grad Kamičak opstojao pod imenom Zamišten.“ Nakon što je opisao okoliš Kamičca, Bačić je prikazao ostatke Kamičca: „Na litici širokoj - uzdignutoj bila je arx-tvrđava. Na sredini k zapadu bila je kula, i danas zidovi stoje u visini od nekoliko metara: to je bila čvrsta zgrada, koju nije uništio zub vremena, ni ruka lakoumnih pastira; široka je više koraka ljudskih, a zidovi su debeli. Na vrhu glavice - litice bila je ogromna zgrada. Kula prema istoku široka 6 koraka; tragovi se temelja dobro vide. U sredini je bio zdenac. Od gornje istočne zgrade, do donje zapadne, bit će 15-16 koračaja. Na okolo litice bili su ograđeni rubovi, ili krajevi zidovima. Sa nijedne strane nije se moglo uzaći na ovu liticu, na utvrde Kamička, nego s južne, puteljkom urezanim dlijetom u litice. Još su zdravi zidovi s istočne strane, koji se penju kao brštanova grana uz okomitu liticu, u visini do 30 metara. Sa sjeverne strane bilo je mjesto napučeno (suburbium). Vidili smo temelje crkve s apsidom, duga je bila 16 koraka, apsida četiri do pet koraka. Groblje vareša Kamička bilo je odalje blizu 200 metara, na lijepom ravnom položaju gdje je lijepo zaokruženo prodolje posađeno vinovom lozom, maslinama, smokvom. Tamo

su našli lijepe grobnice uređene pa gospodskom običaju.“

Iz svega navedenog može se zaključiti da se Kamičak kao naselje sastojao od utvrde-dvorca i podgrađa, ali s obzirom na mogućnosti položaja, sve je bilo u skromnim dimenzijama. Kamičak je bio utvrda-dvorac, a naselje pod njim usko je bilo vezano za život u dvorcu, već po svim odredbama onog društva. Zadnje podatke o Kamičku imamo s početka 17. st. Turci su područje između Cetine i Zrmanje zauzeli između 1513. i 1515. g., izuzev Knina, Skradina (1522.) i Klisa (1537.) kao zadnjih ostataka hrvatske Trojednice. Tada su zauzeli i Kamičak.

S nestankom starih gospodara zamro je i život Kamička, kao i mnogih drugih utvrda u njegovu susjedstvu, jer novi gospodari - turski osvajači - nisu imali potrebe za njegovim održavanjem, pošto su više od jedno stoljeće bili u stalnoj ofenzivi, a po pojavi novog, vatrenog oružja, Kamičak kao utvrda s obzirom na položaj nije imao obrambene vrijednosti. Kamičak je dao više velikana, ratnika, diplomata, svećenika, književnika i dobro je naglasio O. Utješinović (n. dj., 10): „Iz toga siela jednoga od najglasovitijih pokoljenja Hrvatske proizlazili su junaci i državnici u sve krajeve države Hrvatsko-Ugarske, ter su radili i krvcu svoju prolijevali po Hrvatskoj (Lici i Krbavi), po Dalmaciji, Ugarskoj, Erdelju i Biogradu, sve na korist sveukupne domovine, osobito pako stare Hrvatske, koja bijaše već vrlo procvjetala, ter civilizacijom znatno uznapredovala, dok je ne postiže teška sudbina provalom turske sile, pak utonu opet u more barbarstva.“

Ovaj skromni prikaz o Kamičku završit ću riječima A. Vrančića: „Dražesna li položaja Kamičca! - Neka živi povijest tvrđave i grada Kamičca!“

A. MILIN, Časopis *Miljevci*, God. III., 1979. br. 2 (5) (*A. Milin je pseudonim povjesničara Anđelka Mijatovića*).

Još o Kamičku:

KAMIČAK, iz časopisa *Miljevci*, 2008., str. 148:

Koncem 19. st. pronađeni su i ostatci antičke arhitekture. Ispod Kamička su oranice u narodu zvane Svačice, vjerojatno nazvane po posljednjem hrvatskom kralju Petru Svačiću koji se, kao i njegov brat Slavić, rodio u ovom utvrđenom gradu kod Brištana. Kula je nalik na orlovsko gnijezdo, a iz nje potječu i knezovi Nelipići, potomci Svačićevih. U izvorima se spominje 1345. g. kao Kamichech, pa 1411. g. kao Kamichack, pa 1421. g. kao Kamichach te 1434. g. kao Camichach. Kamičak narod zove **Utješinovića grad**, jer je tu bila utvrda, a niže dvori knezova Utješinovića, koji su u 15. st. bili gospodari Kamička. Tu se 1482.

rodio kardinal Juraj Utješinović koji je po smrti kralja Ivana Zapolje 1526. g. bio skrbnikom njegova sina i upravitelj kraljevine Ugarske, velikovaradinski nadbiskup, državni ministar i rizničar u Ugarskoj i Erdelju, a na kraju i rimski

kardinal. Do svoje nasilne smrti 1551. bio je stvarna vlast u ostatku Ugarske i Erdelju usprkos turskoj i habsburškoj sili. Valja spomenuti i braću Halapiće koji su predstavljali Kamičak na izboru hrvatsko-ugarskoga kralja Vladislava II. Jagelovića. Iz Kamička je i Marko Mišljenović, hrvatsko-primorski ban 1506. - 1508. g. Turci su ga zauzeli i porušili 1522. g. U 19. st., po opisima fra Stjepana Zlatovića i fra Petra Bačića, utvrda je bila donekle sačuvana pa oni na temelju ondašnjih ostataka opisuju izgled srednjovjekovne tvrđave.

Na svoj životni put prepleten povijesnim sudbonosnim lomovima krenuo je Juraj Utišinović iz Kamička, u jednoj od dviju drevnih hrvatskih utvrda i dvoraca na području Miljevačke župe. Uz spomenutu utvrdu ondje je i grad Ključica, vlasništvo velikaške obitelji Nelipića (16. st.) Dok je Kamičak bio prema nekim mišljenjima rodno mjesto posljednjeg hrvatskoga kralja Petra Svačića, hrvatskog bana Marka Mišljenovića (1506. - 1508.) i Jurja Utišinovića. Ključice su još kako tako sačuvane, a od Kamička nije ostao gotovo ni kamen na kamenu.

Kamičak pripada skupini više desetina povijesnih i prirodnih znamenitosti uz Krku, a nalazi se pri kraju sela Brištani, uz samu spomenutu rijeku, između otočića Visovca i Roškog slapa.

O Kamičku je prvi povijesni spomen iz 1345. g. Tada je hrvatsko-ugarski kralj Ludovik (1342. - 1382.) potvrdio baštinu potomku iz plemena Svačića (Snačića) Ivanu, sinu vojvode Nelipića.

Svačići su se naime u 13. st. iselili iz Trogira i našli novo boravište između rijeke Krke i pritoke joj Poljčice (Čikole), a to su područje dobili od Bele IV., hrvatsko-ugarskog kralja, kao nagradu za pomoć koju su mu pružili za tatarske provale. No, poput brojnih naših tvrdih gradova, mijenjao je Kamičak svoje gospodare ovisno o njihovoj vojničkoj i gospodarskoj moći i utjecaju.

Prema povijesnim istraživanjima, gospodari Kamička u 15. st. su bili Utješinovići (Utišinovići). (Jamačno „potomci starohrvatskih plemena Lapčana“, po A. Milinu, no izglednije Mogorovića, po povjesničaru V. Klaiću i po grbu Jurja Utješinovića, op. a.) Međutim, tvrdi grad poznat je u povijesti kao rodno mjesto Jurja Utišinovića, a Stjepan Gunjača pripominje da je početkom 16. st. (1506. i 1507. g.) gospodar Kamička bio Marko Hrvat Mišljenović, ban hrvatski. U opisima staroga Kamička (*Stj. Zlatović O. Utješinović-Otrožinski, P. Bačić, A. Vrančić, A. Milin*) svi su pisci složni u tvrdnji, da je okružen većim i manjim brdima „tako da se s nijedne strane ne može vidjeti, nego kad se nadalj dođe.“

Kamičak se sastojao od utvrde-dvorca, a naselje pod njim i groblje bili su vezani za život gospodara dvorca. Zanimljivo je upozoriti na podatak: "Iz toga siela jednoga od najglasovitijih pokoljenja Hrvatske proizlazili su junaci i državnici u sve krajeve države hrvatske-ugarske, ter su radili i krvcu svoju prolijevali po Hrvatskoj (Lici i Krbavi), po Dalmaciji, Ugarskoj, Erdelju i Biogradu - sve na korist sveukupne domovine, osobito pako stare Hrvatske." O nazivu utvrde-dvorca nema teškoća: nazvan je prema mjestu na kome je sagrađen (lapillum- kamičak, kamečak), a P. Bačić spominje u opisu ostatka utvrde: "Tamo izvire živa voda iz vremena kad je grad Kamičak opstojao pod imenom Zamišten."

Među glasovitim ljudima Kamička na Krki svakako je najpoznatiji Juraj Utišinović, dvorjanin i bojovnik, pavlin i samostanski prior, biskup velikovarski, rizničar kralja Ivana Zapolje, vrstan državnik, vojvoda i vojskovođa, vrhovni sudac i stožerni crkveni dostojanstvenik. Obiteljsko ime Jurjevo različito je zabilježeno:

Utissinovich, Utissenovi-ch, Utisenovich, Utissinovich, Utyszenich, Utyesenich, Utisenovski; Martinuzzi, Martinisius

Tumačenja tolike raznolikosti u ispisivanju Jurjeva imena mogu biti različita. Kako je već spomenuto prezime Utišinović dobili su jamačno po Utišenu (Utissen-utješen), sinu Matije, koji se spominje god.1412. kao vlasnik imanja u bužanskoj županiji pod Velebitom; u kninskoj pak županiji spominju se u XV. st.. U našim povijestima pišu ga: Utišinić, Utišenić i sl. Čini se, da bi prema Jurjevu zavičaju najpouzdanije bilo pisati Utišinović, budući da se radi o ikavskom kraju oko Kamička, Miljevaca i Drniša. To, međutim, može unositi teškoće i zabunu, jer u tom izvornom po našem mišljenju obliku, ne nalazi se u arhivskoj građi.

Utješenović-Ostrožinski, O., Životopis kardinala brata Gjorgja Utiešinovića, prozvanog Martinusius, Rad JAZU br. 53; Zagreb, 1880., 10.19 Usp. članak spomenutog pisca u listu. Jadran; Split, 1923., 6, 2; 7, 2; 8, 2.20; Usp. Haus-, Hofstaatsarchiv, Wien;

Pisma koja su drugi pisali Jurju naslovljena su bila samo na Brata Jurja (Fra Georgio) uz naznaku crkvenog dostojanstva. Juraj se, koliko je meni poznato, ni na jednom mjestu nije vlastoručno potpisao svojim prezimenom što je u njegovo doba bio opći običaj. 22 Usp. Vat. arhiv, Acta vicecancellari, 7. Eubel, C. Hierarchia catholica medii aevi. Monasterii, 1910., 35

Tijekom VI.st. usljed velikih seoba gotovo svih etničkih skupina u Aziji i Europi hrvatska se plemena spuštaju prema moru i osvajaju istočno jadransku obalu, osim nekoliko utvrđenijih romanskih mjesta koja su bila kasnije asimilirana. Stoga se može smatrati da je nekako najkasnije u VII. st. i miljevačka visoravan bila naseljena hrvatskim življem.

Kada su se na Visovac negdje u XIII. st. nastanili pustinjaci augustinskog reda, njihov samostan poprima sve značajniju ulogu. Godine 1445. augustince su zamijenili franjevci, a visovački samostan postaje vjersko, kulturno i nacionalno središte ne samo Miljevaca, nego i šire okolice pružajući sve do naših dana jedinstven primjer suživljenosti franjevaca s pukom.

Nekako iz toga razdoblja potječu i ruševine dviju utvrda: Ključice grad hrvatske velikaške porodice Nelipića (XIV. st.) i Kamičak – rodno mjesto kardinala Jurja Utišinovića (1481.-1551) i hrvatskog bana Marka Mišljenovića (1506.-1508). Neki od naših povjesničara skloni su tvrdnji da je tu rođen i posljednji hrvatski kralj Petar Svačić. Ključice su još kako tako sačuvane, a od Kamička nije ostao gotovo ni kamen na kamenu. Posljednje (a možda i jedine) stvari koje su spašene s Kamička su dvije priprosto obrađene kamene kugle promjera cca 0,35 m. Njih su 1965. sasvim slučajno pronašli visovački đaci. Danas stoje kao ukras pred visovačkom « gustirnom ».

U vrijeme turskih prodora Miljeve je zadesila sudbina mnogih naših mjesta. Sva sela su bila uništena, a narod pribjegao na područje tadašnje Mletačke Republike oko Rogoznice i Primoštena pa sve tamo do Tijesnog i Pirovca. Narodna predaja o tim događajima već je davno zamrla. Jedino je fra Petar Bačić (1847.-1931) u visovačkoj samostanskoj kronici zapisao da su Miljevci u vrijeme turske dominacije bili feudalni posjed turskih begova imenom Miljević ili Miljevac. Otud i ime Miljevcima. Te se begove također spominje u okolici Knina i Vrljke.

Nakon izгона Turaka u posljednjoj četvrtini XVII. st. Jedan se dio starosjedilaca bio povratio na opuštenu ognjišta. Njima su se pridružili i doseljenici koji pod vodstvom franjevaca prebjegoše iz tada još turske Bosne i Hercegovine na šire područje trogirskog i šibenskog zaleđa. Tako je već 1699. bila na Miljevcima podignuta nova crkva posvećena Imenu Isusovom. (Ovdje bi se moglo upozoriti da je u vrijeme sukoba s Turcima »Ime Isusovo« bilo bojni poklik.) Sama župa bila je vjerojatno ustanovljena nešto ranije, ali arhivski materijali o tome ne daju sigurnih podataka. Kroz čitavo vrijeme njezina postojanja župnici su bili isključivo franjevci. U početku su to bili članovi Franjevačke Provincije Bosne Srebrne, a od kada je 1735. odvajanjem od Bosne Srebrne utemeljena nova Franjevačka Provincija Bosne i Hercegovine, župnici su postali članovi Provincije Bosne i Hercegovine.

Literatura o Kamičku:

- A. Milin, nav. dj., 6.17 Časopis Miljevci 2008. str.166 (Stj. Zlatović).
- Utješenović, Ognj.; Životopis kardinala brata Giorgia Utiešinovića, prozvanog Martinusius
- časopis RAD, JAZU; br. 53, Zagreb 1880. - P. Bačić, Kamičak
- Časopis Jadran, Split; 1923, 6, 2; 7, 2; 8, 2; 9, 2.
- K. Stošić, Rijeka Krka, Šibenik, 1927.
- N. Pulić, Krkom uzvodno, Šibenik, 1966., 177.
- N. Klaić, Izvori za hrvatsku povijest do godine 1526., Zagreb, 1972. str. 203
- A. Milin, Kamičak, časopis Miljevci, smotra III. (1979), 2, 5-8.
- S. Gunjača, Ispravci i dopune starijoj hrvatskoj historiji, IV. Zagreb, 1978., 26-7, 193.10, knjiga
- A. Milin, Kamičak, 5.11 Usp., Kratki pogled u povijest Miljevaca, časopis Miljevci, članak I. (1977), 1, 10
- Ivan Dani, Samodol, Nelipići na Miljevcima, časopis Miljevci II (1978), 2, 10-11.
- J. A. Soldo, Miljevački kraj djedovina Nelipića 19.-27.12., časopis Ondje
- A. Milin, nav. dj., 5.13 časopis Ondje, 14 A. Milin, Časopis Ondje. 15
- N. Klaić, Povijest Hrvata u razvijenom srednjem vijeku, Zagreb, 1976, str. 601, knj.
- A. Milin, nav. dj., S. Gunjača, Ispravci i dopune starijoj hrvatskoj historiji, IV. Zagreb, 1978., 26-7. 6, 17,
- S. Zlatović, časopis Miljevci 2008., str.166

O recentnim BARTAKOVIĆIMA

Bartakovići su izvorno ikavci štokavci (Bunjevci). Zadnji stanovnici Bartakovića kao izdvojenog dijela sela Markušića na Žumberku (kod Kostanjevca) koristili su ikavicu još u 21. st., što nije neobično, jer su porijeklom iz sjeverne Dalmacije. Posljednji stanovnik bio je Ive (Ivan) Bartaković. Umro je krajem 2013. g. i s time je žumberačko selo Markušići izumrlo. U dijelu Markušića, Bartakovićima, su 2021. postojala dvije kuće za odmor, (jedna je Ivina kuća), te ostatci tipičnih žumberačkih kuća. Neke kuće u Markušićima raseljeni potomci još dolaze održavati u 2022. g. Bartakovićima su njihovi stari kućni brojevi Markušići 1 i 2, koliko se vidi iz crkvenih matičnih knjiga, služili za preuzimanje pošte. U Markušićima su kuće još donekle održavane, ali u njima nema stalnih stanovnika. Svi su pomrli ili su se raselili, od toga dobar dio u inozemstvo. Svi hrvatski Bartakovići prema telefonskoj anketi nastali su iz žumberačke grupe raseljavanjem sa Žumberka. Po uvidu u povijesne dokumente, nedvojbeno su potomci baruna Gašpara Bartakovića od Kuklića. U **Hrvatskoj** ima po popisu stanovništva iz 2011. g. oko 120 osoba s prezimenom Bartaković. Vjerojatno je toliko i potomaka Ivanovih u Slovačkoj i Mađarskoj. Jedna osoba je u hrvatsko selu Sonta u Vojvodini u **Srbiji** doselila iz Hrvatske, te ima brata u Australiji. U **Australiji** su izgledno 2-3 obitelji Bartakovića. Jedan australski Hrvat oženio je Talijanku i u kući govore talijanski. U Mišinom Hanu kod Banjaluke u **Bosni** također je živjelo do nedavno nekoliko Bartakovića, koji još tamo imaju kuću, ali sad žive uglavnom u Karlovcu. U **Sloveniji** u Metliki živi jedna obitelj žumberačkih Bartakovića, (Metlika, odnosno Bela krajina je nekada bila hrvatska) i Jelka Bartaković u Ljubljani, Fabijanijeva 47. Ima još Bartakovića u Slatini (Slavonija), kod Garešnice (Moslavina), kod Zeline, u Križevcima i u Poreču. Bartakovići u Dulepskoj kod Vrbovca i Zeline također su porijeklom sa Žumberka. (www.hr.wikipedia.org/wiki/Dulepska). Također u Krašiću, Jastrebarskom i okolnim selima te Klinča Selima i najviše (oko 26) u Zagrebu. Svi su sudeći po izjavama porijeklom sa Žumberka, gdje ima još poneki u Medven Dragi, Kostanjevcu, Kalju, Velikom Vrhu i sl.

Radica Bartaković iz Poreča doselio je iz Slavonije s područja Slatina-Miljevci-Nova Bukovica (zanimljivo, nazivi kao u starom dalmatinskom kraju), a u Slatinu su došli sa Žumberka.

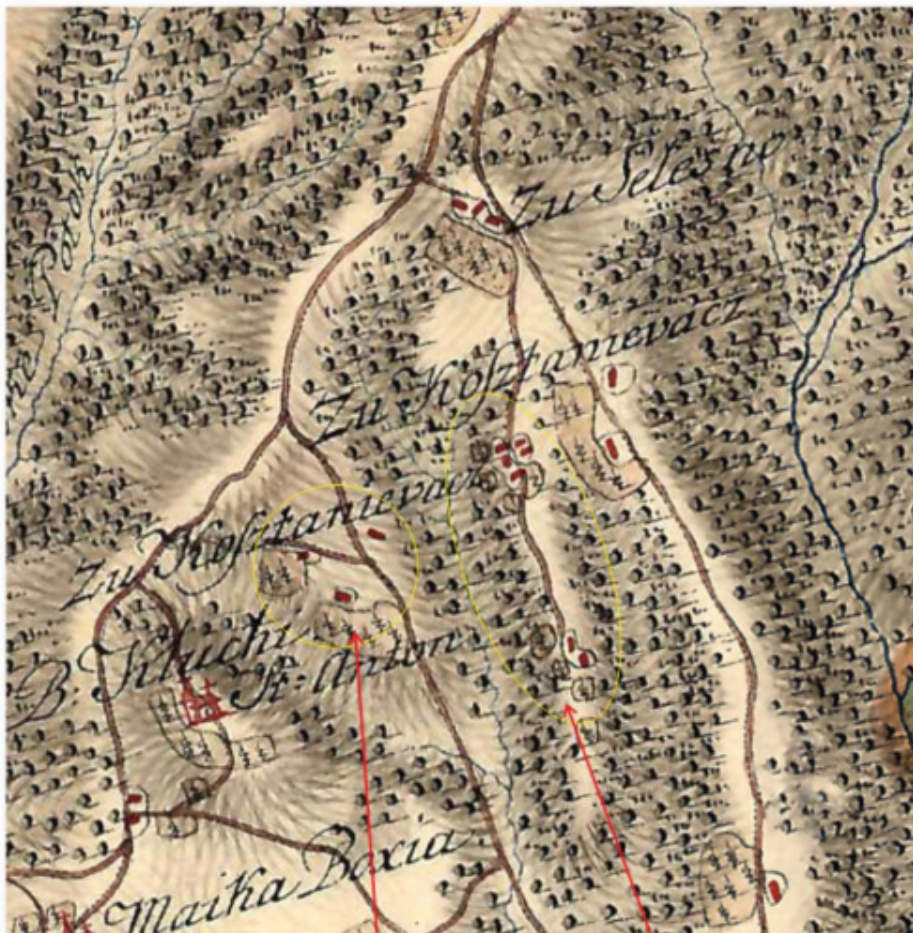
U **Mađarskoj, Slovačkoj i Češkoj** je druga grupacija Bartakovića, najviše u današnjoj Slovačkoj (nekadašnja sjeverna Ugarska). Potomci su Gašparova brata, baruna Ivana Bartakovića od Kis Apponya. Pišu se Bartaković u Slovačkoj i Češkoj, u Mađarskoj Bartakovics, u Americi Bartakovich, Bartakovits, Bartakovic. U starim latinskim i staronjemačkim dokumentima: Barthakowych, Bartakowyc i Warthakowych. Procjena je na temelju telefonskih imenika da manje od 100 potomaka živi u **SAD-u i Kanadi**,

uglavnom potomci Žumberčana, a dio su potomci slovačko-mađarske grane Bartakovića.

Jedan Bartakovič je 2014. g. u **Finskoj**, a oko 6 u **Njemačkoj i Austriji**.

Dakle, na svijetu ima ukupno do 400 Bartakovića. Od toga su barem pola žene udane za Bartakoviće, a približno toliko ih je vjerojatno i izgubilo prezime udajom.

Danas Bartakovića ima najviše u sjevernoj Americi, u Hrvatskoj (potomci Gašparovih Žumberčana), te Ivanova grupacija u Slovačkoj, možda podjednako. (Tu pripadaju i mađarski Bartakoviczi, koji su ostali u Ugarskoj.)

Markušići Bartakovići

1774-1775, First military Survey, Karlstädter Generalat, Sluiner Regiment

Austrougarska vojna karta, Kroatien (1774. -1775.) - Prikazana samo sekcija s područjem sela. Markušići 3 krova, Bartakovići 7 krovova. Neki od ucrtanih objekata su vjerojatno stajali. Na prostoru današnjeg broja 1 i 2 još nema objekata. Van ove sekcije karte: još ne postoji groblje Stari dvor. Uskočka utvrda s Kapetanijom kod crkve sv. Nikole Biskupa je na karti u tlocrtu. Utvrda je izgorjela 1793. g. Obličnje staro groblje uz crkvu sv. Nikole Biskupa očito je još uvijek bilo u upotrebi jer novog još nema.

1865-1869, Second military Survey of the Habsburg Empire-Croatia

Austrougarska vojna karta (1865. – 1869.) - Markušići 4 krova, Bartakovići 4 krova. Na mjestu današnjih kućnih brojeva 1 i 2 nema objekata. Uskočka tvrđava kod crkve sv. Nikole Biskupa je ruševina. U napoleonsko-austrijskim ratovima oko 1800. g. u vojsci je stradalo mnogo Hrvata, vladala je velika glad i umiranje stanovništva od bolesti. To je moguće objašnjenje smanjenog broja kuća Bartakovića. Novo groblje Stari dvor sad je na karti. Staro je očito postalo nedostatno.

Austrougarska vojna karta (1869. - 1887.) - Markušići 10 krovova, Bartakovići 8 krovova. Jedna kuća pojavljuje se na mjestu današnjih brojeva 1 i 2. Moguće je da današnji kućni broj 1 nije identičan nekadašnjem, ako je postojao. Na karti je groblje Stari dvor. Uskočka tvrđava kod crkve sv. Nikole Biskupa je ruševina. Izgorjela je 1793. g. U samim Markušićima bile su barem dvije do tri kuće Bartakovića. Od objekata na karti barem jedan dio su štale. U većim objektima na kat često su u prizemlju zbog ekonomičnosti držali stoku. Manje kuće su bile drvene, obično od hrastovine, a veće su u prizemlju građene od kamena. Krov je često bio od slame, no s vremenom je prevladao crijep.

The map 1:25000 - 70 km from Zagreb SW

About 1950 there are 17 houses of Bartakovići and 17 of Markušići

In the previous three maps about half of the buildings are probably stables and shingles

Vojna karta 1:25000, 1950. VGI, žumberačko područje, 70 km JZ od Zagreba

Oko 1950. g. je 17 krovova u Markušićima i 17 u Bartakovićima. Barem tri u Markušićima pripadaju Bartakovićima. Jedan dio su staje.

Žumberački Bartakovići pokapani su na groblju Stari dvor nakon 18. st., a ranije na nekadašnjem groblju koje se nalazilo uz zidine crkve sv. Nikole Biskupa kod izgorjele „uskočke“ utvrde. Na tom starom groblju je u arheološkim istraživanjima pronađen jednostavan nakit i plemićka odjeća.

Iz knjige Hrvatski prezimenik, autora Petra Šimunovića, broj jedinki i obitelji po popisu stanovništva iz 2011. g.

B BARON BRLEJVIĆ	HRVATSKI PREZIMENIK I
<p>rač) 3/1, Trebeš (Jasenovac) 1/1, Tupčina (Žumberak) 2/1, Veliko Trojstvo 4/2, Zagreb 23/8 Baron Brljević Zagreb 4/1 Baron Jajaš Zagreb 1/1 Baronica Bestovje (Sv. Nedelja) 5/2, Črnkovec (Marijanci) 3/1, Kurjevo 7/2, Osijek 1/1, Pakrac 2/1, Pitomača 2/1, Slavonski Brod 2/1, Umag 5/2, Zagreb 12/4 Baronić Bjelovar 9/3, Koprivnica 7/4, Oročka (Gola) 1/1, Peturanec 9/4, Veliko Trojstvo 5/2, Višnjevac (V. Trojstvo) 3/1</p>	<p>Gornje Prekrižje (Krašić) 1/1, Goričaki (Karlovac) 4/1, Izi-gla (Jastrebarsko) 5/1, Jastrebarsko 10/4, Kalje (Žumberak) 1/1, Karlovac 2/2, Kostanjevac (Žumberak) 6/1, Krašić 3/1, Križevci 2/1, Maruđići (Žumberak) 4/3, Medven Dra-3/1, Križevci 2/1, Maruđići (N. Bukovica) 1/1, Poreč 4/1, Pr-ga (Krašić) 5/1, Mljetci (N. Bukovica) 1/1, Samobor 6/2, Slatina 3/1, Sveti Ivan hoć (Jastrebarsko) 4/1, Samobor 6/2, Slatina 3/1, Sveti Ivan Zelina 2/2, Svetonedeljski Breg (Sv. Nedelja) 2/1, Velika Gorica 4/1, Vukštin Sipak (Jastrebarsko) 6/1, Zagreb 29/8 Bartoković Pešut Zagreb 1/1</p>
<p>Baronić Strahoninec 1/1 Baronji Beli Manastir 2/1, Laslovo (Ernestinovo) 21/6, Virdarac (Bilje) 4/1 Baronji Zoltan Laslovo (Ernestinovo) 3/1 Baroš Korčula 4/1, Marčelji (Viškovo) 5/1, Pleternica 6/1, Puhovo (Dugo Selo) 1/1, Rijeka 1/1, Varaždin 6/3, Ve-liko 1/1, Zagreb 6/1 Barošević Ada (Šodolovci) 11/5, Durdanci (Đakovo) 1/1, Ilok 4/1, Osijek 3/2, Srijemske Laze (St. Jankovci) 3/1, Vukovar 6/3, Zagreb 5/2</p>	<p>Bartaković Požega 3/1 Bartanić Osijek 4/1 Bartchi Kutina 1/1, Novaki Petrovinski (Jastrebarsko) 3/1, Slavonski Brod 8/4 Bartek Đakovo 2/1, Novaki Petrovinski (Jastrebarsko) 3/1, Slavonski Brod 8/4 Barth Dragalić 9/2, Sveta Marija 1/1 Bartić SPLIT 7/3 Bartić Gata (Omšić) 5/1 Bartkijević Srednje Selo (Pleternica) 4/1 Bartkoviak Križ 1/1, Kutina 2/1, Varaždin 1/1 Bartl Draškovec (Prelog) 1/1, Ilok 6/2, Koprivnica 1/1, Lohorika (Marčana) 1/1, Split 3/1 Bartnicki Slavonski Brod 2/1, Šumeće (Bebrina) 4/1, Vukovar 1/1</p>
<p>Barović Beliše 7/2, Brgat Gornji (Župa dubr.) 34/9, Crkvenica 5/2, Dubrovnik 7/2, Hvar 1/1, Janjina 2/1, Ka-stav 1/1, Kliš 1/1, Korčula 3/1, Krk 2/1, Metohija (Ston) 11/2, Milna (Vis) 1/1, Mravincac (Dubrovnik) 3/2, Pobri (Opatrija) 1/1, Pristeg (Benkovac) 2/1, Rijeka 1/1, Split 10/4, Srebreno (Župa dubr.) 4/1, Ston 14/3, Zagreb 13/6, Zaton (Dubrovnik) 4/1, Zagorje (Knin) 1/1 Barović Vukelić Zagreb 1/1 Baronica Strmica (Knin) 2/1, Vrpolje (Knin) 7/4 Barr Slavonski Brod 1/1 Barrett Zagreb 1/1 Barrio Zagreb 9/1 Barsaro Rovinj 1/1 Barš Novo Selo Palanječko (Sisak) 1/1, Sisak 1/1 Barševski Sibinj 4/1 Barš Puntar 3/1</p>	<p>Bartoković Pešut Zagreb 1/1 Bartaković Požega 3/1 Bartanić Osijek 4/1 Bartchi Kutina 1/1, Novaki Petrovinski (Jastrebarsko) 3/1, Slavonski Brod 8/4 Bartek Đakovo 2/1, Novaki Petrovinski (Jastrebarsko) 3/1, Slavonski Brod 8/4 Barth Dragalić 9/2, Sveta Marija 1/1 Bartić SPLIT 7/3 Bartić Gata (Omšić) 5/1 Bartkijević Srednje Selo (Pleternica) 4/1 Bartkoviak Križ 1/1, Kutina 2/1, Varaždin 1/1 Bartl Draškovec (Prelog) 1/1, Ilok 6/2, Koprivnica 1/1, Lohorika (Marčana) 1/1, Split 3/1 Bartnicki Slavonski Brod 2/1, Šumeće (Bebrina) 4/1, Vukovar 1/1</p>
<p>Baršić Bjelovar 6/2, Dubravci (Netretić) 25/9, Dubrav-čani (Netretić) 2/1, Dubravica 6/1, Duga Resa 17/5, Gorn-je Bukovlje (Gen. Stol) 10/5, Gušće (Sisak) 4/1, Jastrebar-sko 1/1, Javorje (Brdovec) 2/1, Kablar (Karlovac) 11/5, Kačkovec (Kraljevec na Sutli) 5/2, Karlovac 56/18, Ledine Klanječke (Klanjec) 3/1, Lugaški Breg (Dubravica) 12/4, Maglenča (V. Trojstvo) 3/1, Mrežničke Poljice (Duga Resa) 5/1, Mrežnički Novaki (Duga Resa) 3/1, Mrežničko Dvoriš-će (Duga Resa) 1/1, Nova Rača 4/2, Novalja 2/2, Novo Se-lo Palanječko (Sisak) 1/1, Ogulin 4/1, Orešje (Sv. Nedelja) 2/1, Petina (V. Gorica) 1/1, Rijeka 8/3, Samobor 1/1, Ska-kavac (Karlovac) 10/4, Slavonski Brod 2/1, Slunjski Morav-ci (Karlovac) 5/2, Velika Gorica 2/1, Velika Ludina 2/1, Ve-liko Svinjčiko (Sisak) 2/1, Vinkovci 13/4, Vrana (Pakoštan-e) 1/1, Zagreb 86/39, Zaprešić 4/1, Zorkovac na Kupi (Ozalj) 2/1, Zvečaj (Duga Resa) 5/1</p>	<p>Bartol Aljmaš (Erdut) 4/2, Dalj (Erdut) 18/8, Lastine (Hum na Sutli) 1/1, Martića Ves (Pregrada) 1/1, Osijek 5/2, Slatina 2/1, Vardarac (Bilje) 3/1, Višnjevac (Osijek) 1/1, Vr-hi Pregradski (Pregrada) 3/1, Zagreb 3/1 Bartol Bedekovičina 2/1, Bestovje (Sv. Nedelja) 8/2, Bo-bovec Rozganski (Dubravica) 4/1, Brezovica (Zagreb) 7/2, Cerje (Zagreb) 1/1, Cirkvena (Sv. Ivan Žabno) 2/1, Delko-vec (Mače) 1/1, Donja Konjčina (Konjčina) 1/1, Drežnik Brezovički (Zagreb) 14/4, Dugo Selo 1/1, Gaj (Vrbovec) 8/2, Gornja Konjčina (Konjčina) 6/1, Gornje Jesenje (Je-senje) 1/1, Jalkovec (Varaždin) 7/1, Jaljje (V. Trgovišće) 5/2, Kabal (Farkaševac) 3/1, Karlovac 4/2, Konjčina 7/2, Ko-privnica 3/1, Krapina 3/1, Križevci 3/1, Kuštani (Sv. Ivan Žabno) 1/1, Lijeve Luka (Martinska Ves) 4/1, Marigutić (Budiničina) 7/4, Mrzlo Polje (V. Trgovišće) 5/2, Novo Či-će (V. Gorica) 3/1, Oroslavje 3/1, Pakrac 4/1, Pašman 1/1, Podbrezovica (Đurmanec) 1/1, Požega 1/1, Prepuštovec (Budiničina) 2/1, Putkovec (Đurmanec) 11/5, Ravnice (V. Trgovišće) 28/8, Rijeka 5/2, Selno (Krap. Toplice) 3/1, Se-serve (Zagreb) 4/1, Strmec (Zagreb) 3/1, Strmec Štubički (Štubičke Toplice) 4/1, Svedružla (Petrovsko) 3/1, Sveti An-ton (Malinska-Dubašnica) 1/1, Sveti Ivan Žabno 9/3, Sveti Križ (Budiničina) 3/1, Špičkovina (Zabok) 15/5, Varaždin 16/5, Vezišće (Križ) 2/1, Vižovlje (V. Trgovišće) 6/1, Vrbo-vec 6/2, Vukovar 4/1, Zabok 10/5, Zagreb 145/62, Zaprešić 22/6, Županja 5/1</p>
<p>Baršić Bilobrk Zagreb 1/1 Baršić Čar Zagreb 1/1 Baršić Fajdrić Zagreb 1/1 Baršić Pindrić Zagreb 1/1 Baršić Schneider Mala Rakovica (Samobor) 1/1 Baršnik Zagreb 5/3 Baršnik Pelozza Pula 1/1 Baršun Delnice 2/1, Dubrovčan (V. Trgovišće) 4/1, Du-go Selo 4/1, Velika 4/1, Zagreb 10/3, Zvonimirovac (Čada-rica) 2/1</p>	<p>Bartol Hedžet Zagreb 1/1 Bartol Herz Zabok 7/2 Bartol Lozinski Zagreb 1/1 Bartola Slatina 1/1 Bartolac Borovo 2/1, Culibrki (Netretić) 2/1, Gornje Stative (Karlovac) 5/1, Gradišće 1/1, Jančani (Bosiljevo) 4/2, Jazavica (Novska) 6/3, Jugovac (Žakanje) 3/1, Karlovac 43/16, Mursko Središće 2/1, Nova Suhočka (Novska) 2/1, Novaki (Sv. Nedelja) 3/1, Novska 7/2, Osijek 3/1, Ozalj 6/1, Plitvička Jezera 4/1, Pravatina (Žakanje) 2/1, Rečica (Karlovac) 2/1, Rim (Vrbovsko) 2/1, Stari Grabovac (Nov-ska) 2/2, Vukovar 1/1, Zagreb 4/1, Zamrje (Karlovac) 9/5, Zaprešić 4/1</p>
<p>Bart Čazma 6/2, Osijek 10/3, Rijeka 1/1, Virovitica 8/3, Zadar 3/1 Bart Hajoš Virovitica 1/1 Barta Badljeva (Pakrac) 3/1, Brezovec Zelinski (Sv. Ivan Zelina) 1/1, Čakovec 1/1, Daruvar 7/3, Dragalić 6/1, Garešnica 4/1, Gračac 4/1, Kip (Sirač) 9/3, Krečtelovac (Dežanovac) 2/1, Kutina 14/6, Lozan (Špišić Bukovica) 2/1, Makarska 1/1, Pakrac 2/2, Podolje (Draž) 1/1, Poljana (Lipik) 1/1, Požeža 3/1, Prekopakra (Pakrac) 2/1, Repušni-ca (Kutina) 4/1, Rijeka 3/1, Slavonski Brod 6/2, Staro Pe-trovo Selo 3/1, Velika Gorica 6/2, Vinkovci 3/1, Voloder (Popovača) 1/1, Vukovar 3/1, Zagreb 33/12 Barta Brunčić Slavonski Brod 1/1 Barta Koljesar Zagreb 1/1 Barta Koštrun Zagreb 1/1 Barta Vučetić Zagreb 1/1</p>	<p>Bartolac Borovo 2/1, Culibrki (Netretić) 2/1, Gornje Stative (Karlovac) 5/1, Gradišće 1/1, Jančani (Bosiljevo) 4/2, Jazavica (Novska) 6/3, Jugovac (Žakanje) 3/1, Karlovac 43/16, Mursko Središće 2/1, Nova Suhočka (Novska) 2/1, Novaki (Sv. Nedelja) 3/1, Novska 7/2, Osijek 3/1, Ozalj 6/1, Plitvička Jezera 4/1, Pravatina (Žakanje) 2/1, Rečica (Karlovac) 2/1, Rim (Vrbovsko) 2/1, Stari Grabovac (Nov-ska) 2/2, Vukovar 1/1, Zagreb 4/1, Zamrje (Karlovac) 9/5, Zaprešić 4/1 Bartolac Mikešić Jugovac (Žakanje) 1/1 Bartolčić Bakar 4/1, Bjelovar 15/5, Bulinač (N. Rača) 3/1, Garešnica 6/2, Ivanska 7/2, Karlovac 3/1, Kostanjevac (Berek) 4/4, Nova Plošćica (V. Trnovitica) 6/3, Orlovac (N. Rača) 2/1, Puhovo (Dugo Selo) 6/1, Rijeka 10/3, Rogoža (Garešnica) 2/1, Ruškovec (Berek) 4/2, Seveste (Zagreb) 1/1, Srijednska (Ivanska) 2/1, Sroki (Viškovo) 1/1, Stara Plo-šćica (Ivanska) 10/5, Šibice (Zaprešić) 3/1, Veliki Pašijan (Garešnica) 7/3, Zagreb 5/4</p>
<p>Bartak Daruvar 4/1, Ivanovo Polje (Dežanovac) 2/1, Za-greb 5/2 Bartaković Bregana (Samobor) 2/1, Čunkova Draga (Krašić) 3/2, Donja Zdenčina (Klinča Sela) 6/2, Donja Ze-lina (Sv. Ivan Zelina) 2/1, Donje Prekrižje (Krašić) 1/1,</p>	<p>Bartolec Bedekovičina 3/1, Bjelovar 4/2, Bolč (Farkaše-vač) 1/1, Čačinci 8/3, Črnle (Var. Toplice) 4/1, Darda 1/1, Donja Vlahinička (Popovača) 5/2, Donji Fodrovec (Sv. Pe-tar Orehovec) 1/1, Ervenik Zlatarski (Zlatar-Bistrica) 3/1, Gornja Glogovnica (Križevci) 2/1, Gornje Podotočje (V. Gorica) 3/1, Gradišće 3/1, Hrsovo (Sv. Ivan Žabno) 1/1, Ivanić-Grad 4/2, Jagnjedovec (Koprivnica) 1/1, Karlovac 4/1, Ključ (N. Marof) 49/12, Koprivnica 15/8, Križevci</p>

Uobičajena ženska osobna imena
hrvatskih Bartakovića

Uobičajena muška osobna imena
hrvatskih Bartakovića

Amalia
Ana, Anna
Antonia (Tonka)
Bara, Barbara
Dora, Dorotea
Franciska
Helena
Jana, Janica, Janja
Jela, Jelena
Kata, Kate, Katarina
Katja
Ljubica, Ljuba
Lucia, Luce
Magda, Magdalena
Mara, Marija
Martina
Mateja
Mila (of Amalia)
Roza, Rozalia, Ruža
Sunčana
Tereza, Terezia
Valentina
Veronika
Željka

August (Augustus)
Bariša (Barissae)
Dražen
Franjo (Francius)
Gašpar (Gaspar)
Ivan, Ive (Joannis)
Ignac
Jakob
Janko
Josip (Joseph)
Juraj (Georgius, Georgi)
Kazimir
Krešimir
Krunoslav
Lovro
Luka
Marko (Markus)
Mato, Matija, (Matias)
Nikola (Nicolaus)
Petar (Petrus)
Stipan, Stjepan
Tadija
Tomislav, Tomo
Vladimir (Vlado)

Vrela

https://wappenwiki.org/index.php/Kingdom_of_Croatia

<https://www.mojzumberak.com/zumberak.php>

Josip Adamček; Nemiri na posjedima Topuske opatije sredinom XVI. st., Zagreb

Josip Adamček; Seljačka buna 1573.,

https://WWW.HISTORIOGRAFIJA.HR/HZ/1968/HZ_21-22_10_ADAMCEK

https://www.academia.edu/994141/Novovjekovni_nalazi_u_grobovima_17_i_18._stolje%C4%87a_oko_crkve_sv._Nikole_Biskupa_u_%C5%BDumberku_17_AND_18_CENTURY_FINDS_ROUND_THE_CHURCH_OF_ST_NICHOLAS_BISHOP_IN_%C5%BDUMBERAK

https://www.academia.edu/2464584/Regesti_isprava_16._stolje%C4%87a_iz_Arhiva_Hrvatske_akademije_znanosti_i_umjetnosti_Prvi_dio_Isprave_iz_razdoblja_1527_do_1530._Regesta_of_the_Sixteenth_century_Charters_from_the_Archive_of_the_Croatian_Academy_of_Sciences_and_Arts

<https://www.google.hr/search?q=Petrus+Barthakowych&cad=h>

Adamček; Popis poreza iz 16. st., Zagreb, knjiga i internet, hrv.

K. u. K. Militär Schematismus, Wien 1872, knjiga, njemački, i na internetu,

<https://archive.org/stream/kaiskniglmilitr01kriegoog#page/n5/mode/2up>

Časopis Arhivski vjesnik 7-8., Zagreb, 1964. - 1965.) | Könyvtár | Hungaricana, hrv.,

https://library.hungaricana.hu/hu/view/CroatianStateArchives_AV_III_07-08_1964-65/?pg=226&layout=s

Članak iz časopisa Miljevci: godište III, 1979., br. 2 (5), A. Milin, hrv.;

Literatura o Kamičku: Ognjeslav Utješenić; Životopis kardinala Jurja Utišinića zvanog Martinuzzi, hrv.

Časopis Rad, JAZU, br. 53, Zagreb 1880., hrv.

Časopis Jadran, Split:

P. Bačić; Kamičak, 1923., 6, 2; 7, 2; 8, 2; 9, 2., hrv.

K. Stošić; Rijeka Krka, 1927., hrv.

N. Pulić; Krkom uzvodno, Šibenik, 1966., 177, hrv.

- N. Klaić; Izvori za hrvatsku povijest do 1526., Zagreb, 1972., hrv.
- A. Milin; Kamičak, časopis Miljevac, III. (1979.), 2, 5-8., hrv. (*A. Milin je pseudonim povjesničara Anđelka Mijatovića*)
- S. Gunjača; Ispravci i dopune za stariju hrvatsku povijest, IV. Zg., 1978., 26-7, 193.10, hrv.
- A. Milin; Kratak pregled povijesti Miljevaca, časopis Miljevci, I. (1977.), 1, 10, hrv.
- Ivan Dani, Samodol; Nelipići na Miljevcim, časopis Miljevci, II (1978.), 2, 10-11, hrv.
- J. A. Soldo, Miljevci su baština Nelipića, časopis Miljevci, 19 - 27.12 8, hrv.
- Časopis Ondje - A. Milin, nav. dj., 5.13, Ondje. 14, A. Milin, Ondje. 15 N., hrv.
- Klaić; Povijest Hrvata u razvijenom srednjem vijeku, 1976., 601, knjiga, hrv.
- S. Gunjača, Ispravci i dopune za stariju hrvatsku povijest, IV. Zagreb, 1978., 26-7, hrv.
- Časopis Miljevci, 2008., p.166 (St. Zlatović), hrv.
- Emilij Laszowski; Monumenta Habsburgica Regni Croatiae, Dalmatia et Slavoniae, knjiga, lat., hrv., arh. njem.
- Emilij Laszowski; Monumenta historica nobilis communitatis Turopolje, knjiga, lat., hrv., arh. njem.
- Vjekoslav Klaić; Hrvatska plemena od 7. do 16. st., knjiga, hrv.
- Hrvatski državni arhiv u Zagrebu, Grbovlje, knjiga, lat, hrv.
- Arhiv HAZU, Zagreb, kopije originala, lat.
- Arhiv Republike Slovenije, Ljubljana, kopije originala, lat.
- Heraldry: <https://bs.scribd.com/doc/81954595/Heraldika-2#scribd>
- Žumberak, Hrvatska enciklopedija, <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=67840>
- Šišić; Hrvatska povijest, knjiga, hrv.
- Josip Adamček; Agrarni odnosi u Hrvatskoj od sredine 15. do kraja 17. st., knjiga, hrv.
- Viktor Anton Duišin; Zbornik plemstva, Hrvatske Slavonije, Dalmacije... rijetka knjiga, hrv.
- Géza von Csergheő; Der Adel von Ungarn, HDA, knjiga, njem.
- Kovačić Gojislav; Katolička župa Petrovina i svetište majke Božje Volavje, knjiga, hrv.

Hrvatski državni arhiv, Zagreb (HDA) i Kaptolski arhiv u Zagrebu, crkvene matične knjige rođenih, vjenčanih i umrlih, rukopisni zapisi, lat. i hrv.

Zgodovinski časopis, 1973, Ljubljana, hrv.

<https://mapire.eu/en/> Historical Maps of the Habsburg Empire, Internet

Karta Bartakovići-Markušići, 20. st., izdanje Vojnog geografskog instituta, Beograd

Šimunović, Petar; Hrvatski prezimenik, knjiga, hrv.

Vojni muzej u Beču